

PUBLIC NETWORKS AND COMMUNICATIONS

1 – 2026

Редакційна політика

«Public networks and communications» –навчальний, науковий, науково-популярний журнал, присвячений дослідженням у сферах публічного управління та адміністрування, соціальних комунікацій. Тематика поданих статей має відповідати актуальним проблемам публічного управління на державному, регіональному та місцевому рівні в Україні та за кордоном, особливостям соціально-комунікаційних технологій, медіа, журналістики, зв'язків з громадськістю.

Журнал «Public networks and communications» №1, 2025 р. публікується за рішенням Вченої Ради Донецького національного університету імені Василя Стуса. Протокол № 1 від 28.08.2026 р.

Редакційна колегія:

Чальцева О. М., д. політ. н., професор,
Донецький національний університет імені Василя Стуса (*головний редактор*)

Стеблина Н. О., д. політ. н., професор,
Донецький національний університет імені Василя Стуса (*заступник головного редактора*)

Дубель М. В., д. філос. з м.е.в.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса (*відповідальний секретар*)

Єманов В. В., д. держ. упр., старший науковий співробітник, Академія з навчальної та методичної роботи
Національної академії Національної гвардії України

Торічний В. О., д. держ. упр., професор, Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

Пшенична Л. В., к. держ. упр., професор, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.
Макаренка

Самойленко Л. Я., к. держ. упр., доцент, Черкаський національний університет імені Богдана
Хмельницького

Матвеева О. Ю., к. держ. упр., доцент, Навчально-науковий інститут державного управління і місцевого
самоврядування НТУ «Дніпровська політехніка»

Чорнодон М. І., к. соц. ком., доцент, Донецький національний університет імені Василя Стуса

Василенко В. Ю., к. соц. ком., доцент, Донецький національний університет імені Василя Стуса

Захарченко А. П., к. соц. ком., доцент, Інститут журналістики Київського національного університету імені
Тараса Шевченка

Почапська О. І., к. соц. ком., доцент, Кам'янець-Подільський Університет імені Івана Огієнка

Семотюк О. Л., к. політ. н., доцент, Міжрегіональна Академія Управління персоналом

Синоруб Г. П., к. соц. ком., доцент, Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка

Ковальова Т. В., к. соц. ком., доцент, Сумський державний університет

Мельникова-Курганова О. С., к. соц. ком., доцент, Національний авіаційний університет

Florentina Armaselu, PhD in Comparative Literature, Luxembourg Centre for Contemporary and Digital History
University of Luxembourg (Luxembourg)

Szostek Joanna, Senior Lecturer at School of Social & Political Sciences, University of Glasgow (Scotland)

Akkaraca Kose M., PhD MSCA IF researcher at Instituto Cultura y Sociedad, Universidad de Navarra (Spain)

Keshelashvili Ana, Ph.D. in Mass Communications, Professor of Communication Studies, Georgian Institute of
Public Affairs (Georgia)

Jaroslav Dvorak, Dr., Professor of Public Administration, Klaipeda University (Lithuania)

*Ідентифікатор медіа R30-02568 зареєстровано рішенням Національної ради України з питань
телебачення та радіомовлення №136 від 18.01.2024*

Рік заснування: 2024

Виходить 2 рази на рік

Засновник: Донецький національний університет імені Василя Стуса

Адреса редакції: 21021, вул. 600-річчя, 21, Вінниця, Україна

DOI 10.31558/3083-5895.2026.1

© ДонНУ імені Василя Стуса, колектив авторів, 2026

З М І С Т

<i>Гуменюк В. М., Чальцева О. М.</i> УЧАСТЬ ГРОМАДЯН У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВИСОКИХ БЕЗПЕКОВИХ ЗАГРОЗ В УКРАЇНІ.....	4
<i>Гнатюк А. Р.</i> ПОДОЛАННЯ ЦИФРОВОГО РОЗРИВУ СЕРЕД ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО КРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ.....	10
<i>Шимко А. О.</i> РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТІЙКОСТІ ГРОМАД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ШЛЯХОМ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ГЕНЕРАЦІЇ	16
<i>Сергієць Я. С., Дубель М. В.</i> ЦИФРОВІ МЕРЕЖІ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ.....	22
ВИМОГИ ДО АВТОРСЬКИХ ОРИГІНАЛІВ СТАТЕЙ	28

DOI 10.31558/3083-5895.2026.1.1

УДК 323.2:351:342.7]"364"(477):339.924

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-3998-3612>**Гуменюк В. М., Жмеринська районна державна адміністрація**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3922-7619>**Чальцева О. М., Донецький національний університет імені Василя Стуса****Автор-кореспондент, e-mail: vira.baka@gmail.com**

УЧАСТЬ ГРОМАДЯН У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВИСОКИХ БЕЗПЕКОВИХ ЗАГРОЗ В УКРАЇНІ

У роботі зосереджено увагу на визначенні специфіки трансформації громадянської участі в Україні в умовах воєнного стану та високих безпекових загроз. Обґрунтовано, що ефективне повоєнне відновлення та сталий розвиток держави є пріоритетами, реалізація яких безпосередньо залежить від здатності органів влади налагодити якісний діалог із територіальними громадами та залучити громадян до управлінських процесів. Встановлено, що попри об'єктивні обмеження окремих прав і свобод, передбачені статтею 64 Конституції України, принцип народного суверенітету залишається незмінним, що зумовлює необхідність збереження інклюзивних механізмів політичного впливу для всіх категорій населення. У роботі запропоновано шляхи забезпечення участі громадськості в управлінських рішеннях. Особливу увагу зосереджено на розвитку електронної демократії як найбільш адаптивного та ефективного інструменту в умовах цифровізації країни. Досліджено роль цифрових державних сервісів, зокрема порталу «Дія», та освітніх ініціатив з цифрової грамотності у забезпеченні чотирьох рівнів участі: інформування, консультацій, діалогу та партнерства між владою та громадою. Також виокремлено важливість збереження офлайн-форматів та діяльності органів самоорганізації населення (будинкових, квартальних, вуличних комітетів). Такі структури виступають надійною опорою для вирішення локальних проблем, надання допомоги внутрішньо переміщеним особам та швидкої самоорганізації мешканців на місцях. Окремий акцент зроблено на необхідності впровадження спеціальної інклюзивної політики залучення вразливих груп — військовослужбовців, ветеранів та ВПО — через інституціоналізацію консультативно-дорадчих органів та ветеранських хабів. Визначено, що така участь є основою адаптивного врядування, де зворотний зв'язок є ключовим елементом стійкості держави. Поєднання електронних механізмів демократії та безпечних форм офлайн-взаємодії є необхідною умовою для збереження демократичного характеру держави, виконання вимог європейської інтеграції та підвищення інституційної стійкості України.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, громадянська участь, органи самоорганізації населення, прийняття управлінських рішень, Євроінтеграція

Humeniuk Vira, Zhmerynka District State Administration***Chaltseva Olena, Vasyl Stus Donetsk National University******Corresponding Author, e-mail: vira.baka@gmail.com***

CITIZEN PARTICIPATION IN DECISION-MAKING AMID HIGH SECURITY THREATS IN UKRAINE

This paper focuses on identifying the specific nature of the transformation of civic participation in Ukraine under martial law and in the context of significant security threats. It is argued that effective post-war recovery and the sustainable development of the state are priorities whose implementation directly

depends on the ability of government authorities to establish meaningful dialogue with local communities and to engage citizens in governance processes. It is established that despite the objective restrictions on certain rights and freedoms provided for in Article 64 of the Constitution of Ukraine, the principle of popular sovereignty remains unchanged, which necessitates the preservation of inclusive mechanisms of political influence for all segments of the population. The paper proposes ways to ensure public participation in governance decisions. Particular attention is focused on the development of e-democracy as the most adaptive and effective tool in the context of the country's digitalization. The role of digital government services, in particular the "Diya" portal, and educational initiatives on digital literacy in ensuring four levels of participation—information, consultation, dialogue, and partnership between the government and the community—is examined. The importance of preserving offline formats and the activities of community self-organization bodies (building, neighborhood, and street committees) is also highlighted. Such structures serve as a reliable foundation for resolving local issues, providing assistance to internally displaced persons, and enabling rapid self-organization of residents on the ground. Particular emphasis is placed on the need to implement specific inclusive policies to engage vulnerable groups—military personnel, veterans, and internally displaced persons—through the institutionalization of consultative bodies and veteran hubs. It is determined that such participation is the foundation of adaptive governance, where feedback is a key element of state resilience. The combination of electronic mechanisms of democracy and secure forms of offline interaction is a necessary condition for preserving the democratic character of the state, fulfilling the requirements of European integration, and enhancing Ukraine's institutional resilience.

Keywords: *local self-government bodies, civic participation, community self-organization bodies, administrative decision-making, European integration*

Актуальність дослідження. Розвиток держави в умовах воєнного стану та післявоєнне відновлення є одним із ключових пріоритетів державної політики України, реалізація якого значною мірою залежить від ефективної взаємодії органів влади всіх рівнів, спроможності територіальних громад з орієнтиром на інтереси громадськості, із залученням громадян до управлінських процесів. Фундаментом забезпечення довіри громадськості до всіх рівнів влади є налагодження ефективного діалогу у взаємодії органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства для вирішення спільних проблем [1]. Обґрунтування необхідності забезпечення участі громадян у процесах співуправління в умовах воєнного стану ґрунтується на поєднанні демократичних принципів, вимог ефективного врядування та логіки інституційної стійкості держави.

Стан теоретичної розробки теми. Проблема громадської участі у прийнятті управлінських рішень в Україні є предметом багатьох наукових досліджень у вітчизняній історіографії. Такі українські дослідники як, Борщевський В., Василюк О., Матвеева Є. акцентували увагу на необхідності підвищення публічного управління [2]. Успішні світові практики впливу громадянського суспільства на прийняття публічних рішень вивчали такі вітчизняні вчені як, Л. Титаренко, М. Холод та ін.[3]. Проблематика громадської участі в українському публічному просторі розглядалась у працях А. Дарковича, В.Гацко, О.Гниди, Р.Нестеренко, О. Койделя [4] та інших. В умовах правового режиму воєнного стану процес прийняття управлінських рішень набуває специфічних рис через безпекові ризики, проте необхідність вдосконалення механізмів публічності залишається критично важливою. Тому ця проблема є вельми актуальною як з практичної, так і з наукової точки зору.

Метою дослідження є визначення специфіки умов і форм громадської участі в Україні в умовах воєнного стану та запропонувати шляхи забезпечення підвищення рівня впливу суспільства в управлінських рішеннях в кризових обставинах задля стійкості держави та виконання вимог європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Розвиток демократичної системи в Україні забезпечується різноманітними формами реалізації народовладдя, що означає належність влади народові та її здійснення як безпосередньо, так і через представницькі інститути. Реалізація цих принципів забезпечується через сформовану нормативно-правову базу України спрямовану на забезпечення прозорості діяльності влади та створення правових механізмів для участі громадян у формуванні державної політики через інструменти доступу до публічної інформації, відкритих даних та громадських консультацій, що знаходять своє відображення у таких нормативно-правових актах, як: Закони України 13.01.2011 № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації»[5]; Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану»[6]; Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні»[7]; Закон України від 11.07.2001р. - № 2625-III

(редакція 28.08.2025р.) «Про органи самоорганізації населення»[8]; Постанова Кабінету міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних передбачають механізми участі громадян»[9], Постанова Кабінету міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»[10].

Під час дії правового режиму воєнного стану реалізація громадянської участі зазнає певних обмежень, однак не припиняється, що відповідає положенням Конституції України, зокрема статті 64, яка допускає можливість обмеження окремих прав і свобод людини і громадянина, водночас не допускаючи скасування основоположних засад народовладдя. Тут постає питання, яке стосується повноцінного забезпечення прав людини у публічному просторі. Можна погодитись, що забезпечення участі громадян у процесах співуправління в умовах воєнного стану є об'єктивною необхідністю, що поєднує вимоги демократичної легітимності, ефективності публічного управління та інституційної стійкості держави. Попри допустимість тимчасових обмежень прав, принцип народного суверенітету залишається незмінним, що зумовлює необхідність збереження інклюзивних механізмів політичної участі для всіх категорій населення, зокрема військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб та усіх вразливих груп населення, а також їх впливу на прийняття управлінських рішень. Інклюзивна участь сприяє підвищенню якості управлінських рішень через врахування досвіду та потреб різних соціальних груп, що є критично важливим в умовах високої невизначеності. Водночас вона виступає чинником соціальної згуртованості та довіри до інституцій, мінімізуючи ризики маргіналізації та фрагментації суспільства. Громадянська участь під час війни є основою стійкості громад, адже сприяє залученню бізнесу, органів самоорганізації населення та мешканців до ефективного вирішення криз і раціонального використання ресурсів. Це зумовлює необхідність перегляду у повоєнний період існуючих законодавчих обмежень з метою впровадження інструментів, які могли б суттєво розширити практики громадської участі. З урахуванням безпекових обмежень, держава має забезпечувати альтернативні, зокрема цифрові та дистанційні, форми участі, дотримуючись принципів пропорційності, тимчасовості та недискримінаційності. Реалізація альтернативних форм участі громадян у публічному процесі в умовах воєнного стану потребує системної адаптації нормативно-правової бази до нових соціально-політичних викликів і процесів цифровізації. Зростання частки вразливих груп населення, зокрема військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб та осіб з обмеженим доступом до традиційних каналів участі, обумовлює необхідність інституціоналізації інклюзивних механізмів залучення.

Розвиток електронної демократії на сучасному етапі виступає найбільш ефективним інструментом залучення громадськості до управлінських процесів на місцевому рівні, оскільки Україна інтенсивно цифровізується і сформувала відповідні інституційні механізми із використанням онлайн технологій для забезпечення участі громадян в публічному процесі.

Реалізація громадянської участі за логікою А. Дарковича, В. Гацко, О. Гниди, Р. Нестеренко, О. Койдель структурується за рівнями: інформування, консультації, діалог та партнерство [4]. Кожен рівень громадської участі є доступним через використання цифрових платформ. Інформування громадськості відбувається шляхом використання електронних опитувань та петицій. Діалог органів місцевого самоврядування із жителями громад забезпечується через електронні запити та звернення. Консультації та партнерство між рівнями влади та мешканцями міст, селищ, сіл реалізовується шляхом використання дистанційного навчання та слухань.

Використання інструментів електронної демократії, що застосовуються в територіальних громадах України в умовах воєнного стану дозволяє підвищити рівень доступності цифрових інструментів та каналів комунікації у суспільства тим самим забезпечити участь громадськості до прийняття рішень.

Важливу роль у забезпеченні доступу громадян до публічних послуг та інформації відіграє розвиток цифрових державних сервісів, до яких належать єдині державні портали електронних послуг, зокрема портал «Дія», офіційні веб-сайти державних органів та органів місцевого самоврядування та територіальних громад, спеціалізовані інформаційні ресурси державних установ, а також онлайн-платформи для отримання громадянами соціальної, фінансової та консультативної підтримки населення.

Проте, слід зазначити, що функціонування цифрових інститутів ще не є повною мірою інклюзивною і доступною практикою для всіх категорій громадян в Україні. Все ще зберігаються технологічні бар'єри та проблема нерівного доступу, оскільки не всі категорії населення, зокрема вразливих груп, мають достатній рівень цифрової грамотності або можливості користуватись

відповідними ресурсами, що обмежує їхню участь у суспільно-політичному житті, в першу чергу, на місцевому та регіональному рівнях. У цьому контексті важливу роль відіграють освітні ініціативи з розвитку цифрової грамотності, зокрема освітні серіали платформи: «Дія. Цифрова освіта», які надають можливість безкоштовно опанувати сучасні цифрові компоненти та формувати навички ефективного використання інтернет ресурсів для комунікації з органами влади та участі в управлінських процесах.

Дієвим механізмом забезпечення участі громадян традиційно також залишається офлайн формат. Цифрова участь і офлайн-участь не є взаємовиключними, а взаємодоповнюють одна одну як різні канали залучення громадян до публічного процесу. Якщо цифрові інструменти забезпечують масштабованість, дистанційність і доступ для мобільних або переміщених груп, то офлайн-формати залишаються критично важливими для локальних спільнот, де існує безпосередня взаємодія, довіра та можливість швидкої самоорганізації.

Дієвим механізмом забезпечення участі громадян здійснюється через органи місцевого самоврядування, які відіграють ключову роль у регулюванні суспільних відносин на місцевому рівні. Важливою умовою ефективного прийняття рішень є забезпечення відкритості їх діяльності та залучення громадськості до управлінських процесів, зокрема через участь у громадських обговореннях, у конкурсах, грантах, проведення громадської експертизи. Це сприяє підвищенню поінформованості мешканців міст, селищ, сіл та їхній участі у формуванні управлінських рішень. Створення органами місцевого самоврядування асоціацій, консультативно-дорадчих органів, координаційних та міжвідомчих рад дозволяє громадськості бути залученими до безпосередньої участі в процесі прийняття рішень.

В кризових умовах воєнного стану органи самоорганізації населення актуалізують публічні проблеми в межах діяльності відповідного органу, орієнтуючись на вузьку категорію мешканців певної території, з якими вони перебувають у безпосередньому контакті. Це дає можливість краще розуміти потреби людей, знати їх особисто, враховувати специфіку локальних проблем, а місцевій владі ефективніше реагувати на запити громадян. Представники самоорганізації населення можуть діяти у формі будинкових, квартальних комітетів, комітетів мікрорайонів та житлових комплексів, а також комітетів сіл, селищ, міст та можуть виступати надійною опорою громад у вирішенні локальних питань, надання допомоги внутрішньо переміщеним особам та участі у відновлювальних процесах, тощо.

В умовах війни інститут місцевого самоврядування в Україні продемонстрував свою стійкість як ефективний механізм організації суспільства, водночас ставши ключовим компонентом реалізації запроваджених обмежень, які об'єктивно звужують можливості громадської участі, що може негативно впливати на повноту та якість прийняття рішень на рівні громади.

Одним із суттєвих недоліків можна відмітити те, що органи самоорганізації населення досі діють за застарілими нормами, які не узгоджені з новим адміністративно-територіальними змінами в результаті розпочатої реформи децентралізації у 2014 році в Україні. Тому, механізм забезпечення участі громадян з метою наближення України до європейських стандартів народовладдя має бути чітко законодавчо доопрацьованим та адаптованим до реалій сьогодення.

Варто зауважити, що важливим орієнтиром в умовах війни є інклюзивний характер публічного управління, а саме співпраця із вразливими категоріями, які потребують спеціальної політики та відповідних механізмів залучення зазначених категорій в публічні процеси. Це може бути реалізовано шляхом послідовної інституціоналізації через унормування на законодавчому рівні та створенням і забезпеченням функціонування спеціальних організацій (ветеранських хабів, організацій ВПО та ін.), у яких буде забезпечено надання якісних психологічних, юридичних, соціальних послуг, допомоги у працевлаштуванні та ін. Такі організації можуть функціонувати як дорадчі органи при органах місцевого самоврядування або при районних державних адміністраціях.

Висновки. Війна не є підставою для згорання демократії, а навпаки – стимулює пошук нових форм взаємодії через цифровізацію та «гібридні» інструменти діалогу. В умовах війни держава стикається з високою невизначеністю, динамічністю загроз і обмеженістю ресурсів. Саме тому включення до процесу прийняття рішень різних категорій населення: військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю, ветеранів дозволяє врахувати реальні потреби та досвід тих, хто безпосередньо стикається з наслідками війни. Це відповідає підходам адаптивного урядування, де зворотний зв'язок і багаторівнева участь є ключовими елементами ефективності політики.

У цьому контексті інклюзивна політика держави має бути скоригована з урахуванням потреб

забезпечення рівного доступу до участі через впровадження цифрових інструментів взаємодії, дистанційних форматів консультацій та прийняття рішень. Така інституціоналізація участі повинна ґрунтуватися на принципах доступності, недискримінаційності та безпекової доцільності, що дозволить забезпечити контроль над владою, безперервність публічного управління.

Отже, в умовах високих безпекових ризиків форми участі громадян у прийнятті рішень трансформуються та поєднують як електронні механізми демократії, так і адаптовані форми безпечної офлайн взаємодії. Таким чином, інституціоналізація участі громадян у співуправлінні є необхідною умовою збереження демократичного характеру держави та підвищення її адаптивності в умовах воєнного стану.

Бібліографічний список:

1. Асоціація міст України. Взаємодія органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства. Київ, 2023. URL: <https://auc.org.ua>.
2. Борщевський В., Василиця О., Матвеев Є. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. Держава та регіони. 2022. № 2. С 30-35. URL: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2022.2.5>
3. Титаренко Л., Холод М., Особливості публічної політики держави в умовах викликів війни. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2023. Випуск 29. С 131-139. <https://doi.org/10.35432/tisb292023287859>
4. Даркович А., Гацко В., Гнида О., Нестеренко Р., Койдель О.. Київська школа економіки. Не на часі? Виклики та можливості залучення громадянської участі в умовах війни. Київ, 2025. С 1-33.
5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
8. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11.07.2001 № 2625-III (ред. від 28.08.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>.
9. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-п>
10. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п>
11. Європейський Діалог. Громадянська участь у прийнятті політичних рішень на рівні територіальних громад: аналітичне дослідження. Львів, 2024. С 1-150 URL: <https://dialog.lviv.ua/analitichne-doslidzhennya-gromadyanskoyi-uchasti-na-rivni-teritorialnih-gromad-visnovki-ta-rekomendatsiyi/>

References:

1. Association of Ukrainian Cities (2023) Vzaiemodiia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia z instytutamy hromadianskoho suspilstva [Interaction of local self-government bodies with civil society institutions]. Kyiv. Available at: <https://auc.org.ua>
2. Borshchevskiy, V., Vasylytsia, O. and Matvieiev, Ye. (2022) Publichne upravlinnia v umovakh voiennoho stanu: instytutsiini transformatsii, stratehiichne planuvannia ta mekhanizmy rozvytku [Public administration under martial law: Institutional transformations, strategic planning and development mechanisms]. Derzhava ta rehiony, 2, pp. 30–35. <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2022.2.5>
3. Tytarenko, L. and Kholod, M. (2023) Osoblyvosti publichnoi polityky derzhavy v umovakh vyklykiv viiny [Features of state public policy under the challenges of war]. Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia, 29, pp. 131–139. <https://doi.org/10.35432/tisb292023287859>
4. Darkovich, A., Hatsko, V., Hnyda, O., Nesterenko, R. and Koidel, O. (2025) Ne na chasi? Vyklyky ta mozhlyvosti zaluchennia hromadianskoi uchasti v umovakh viiny [Not the right time? Challenges and opportunities for civic participation during wartime]. Kyiv School of Economics. Kyiv, pp. 1–33.
5. Verkhovna Rada of Ukraine (2011) Pro dostup do publichnoi informatsii: Zakon Ukrainy vid 13.01.2011 No. 2939-VI [Law of Ukraine “On Access to Public Information” of 13 January 2011 No. 2939-VI]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2015) Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 No. 389-VIII [Law of Ukraine “On the Legal Regime of Martial Law” of 12 May 2015 No. 389-VIII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
7. Verkhovna Rada of Ukraine (1997) Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 No. 280/97-VR [Law of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine” of 21 May 1997 No. 280/97-VR]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2025) Pro orhany samoorhanizatsii naseleennia: Zakon Ukrainy vid 11.07.2001 No. 2625-III (redaktsiia vid 28.08.2025) [Law of Ukraine “On Bodies of Self-Organization of Population” of 11 July 2001 No. 2625-III (as amended on 28 August 2025)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015) Pro zatverdzhennia Polozhennia pro nabory danykh, yaki pidliahaiut opryliudnenniu u formi vidkrytykh danykh: postanova vid 21.10.2015 No. 835 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the Regulation on Datasets Subject to Publication in the Form of Open Data” of 21 October 2015 No. 835]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-п>
10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010) Pro zabezpechennia uchasti hromadskosti u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky: postanova vid 03.11.2010 No. 996 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Ensuring Public Participation in the Formation and Implementation of State Policy” of 3 November 2010 No. 996]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п>
11. European Dialogue (2024) Hromadianska uchast u pryiniatti politychnykh rishen na rivni terytorialnykh hromad: analitychne doslidzhennia [Civic participation in political decision-making at the level of territorial communities: Analytical study]. Lviv, pp. 1–150. Available at: <https://dialog.lviv.ua/analitichne-doslidzhennya-gromadyanskoyi-uchasti-na-rivni-teritorialnih-gromad-visnovki-ta-rekomendatsiyi/>

DOI 10.31558/3083-5895.2026.1.2

УДК 352.07:004.7(477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-0740-2413>**Гнатюк А. Р., Головне управління Державної податкової служби у
Вінницькій області****Автор-кореспондент, e-mail: alinag33326@gmail.com**

ПОДОЛАННЯ ЦИФРОВОГО РОЗРИВУ СЕРЕД ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО КРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

У статті розглядається цифровий розрив серед посадових осіб органів місцевого самоврядування як один із ключових чинників, який впливає на ефективність кризового управління в умовах цифрової трансформації публічного сектору. Акцентується увага на сучасних кризових викликах, таких як воєнний стан, гуманітарні та техногенні загрози, які вимагають забезпечення належного рівня цифрової готовності посадових осіб до здійснення управлінських функцій та електронної взаємодії. Досліджуються теоретичні підходи до розуміння сутності цифрового розриву, його основних рівнів та проявів у діяльності органів місцевого самоврядування. Аналізуються чинники, які призводять до нерівномірності розвитку цифрової грамотності посадових осіб, а також вплив цифрового розриву на швидкість прийняття рішень у цифровому середовищі, міжвідомчої координації, використання інструментів електронного урядування та забезпечення безперервності управлінських процесів у кризових умовах. Визначаються чинники, від яких залежить готовність органів місцевого самоврядування до електронної взаємодії, зокрема цифрові компетентності персоналу, технічне забезпечення та ефективність внутрішніх організаційних процесів. Сформульовано конкретні рекомендації щодо впровадження локальних стратегій цифрового розвитку в територіальних громадах та системного моніторингу ІТ-компетентностей. Обґрунтовується необхідність комплексного підходу до подолання цифрового розриву шляхом удосконалення інструментів управління, створення умов для ефективної цифрової трансформації та професійний розвиток посадових. Дослідження завершується висновком, суть якого полягає в тому, що подолання цифрового розриву серед посадових осіб органів місцевого самоврядування є важливою передумовою для підвищення інституційної спроможності територіальних громад, забезпечення їх стійкості та ефективного функціонування в умовах сучасних кризових викликів.

Ключові слова: цифровий розрив, органи місцевого самоврядування, кризове управління, цифрова трансформація, електронна взаємодія.

Hnatiuk Alina, Main Directorate of the State Tax Service in Vinnytsia region***Corresponding Author, e-mail: alinag33326@gmail.com***

BRIDGING THE DIGITAL DIVIDE AMONG LOCAL GOVERNMENT OFFICIALS S A CONDITION FOR EFFECTIVE CRISIS MANAGEMENT

The article examines the digital divide among local self-government officials as one of the key factors affecting the effectiveness of crisis management in the context of the digital transformation of the public sector. Particular attention is paid to contemporary crisis challenges, including martial law, humanitarian crises, and technological threats, which require an adequate level of digital readiness among public officials to perform managerial functions and ensure effective electronic interaction. The study explores theoretical approaches to understanding the essence of the digital divide, its main levels, and its manifestations in the activities of local self-government bodies. It analyzes the factors contributing to disparities in the development of digital literacy among local government officials, as well as the impact of the digital divide on the speed of decision-making in the digital environment, interagency coordination, the

use of e-government tools, and the continuity of managerial processes under crisis conditions. The paper identifies the key factors determining the readiness of local self-government bodies for electronic interaction, including the digital competencies of personnel, technical infrastructure, and the effectiveness of internal organizational processes. Practical recommendations are proposed for implementing local digital development strategies in territorial communities and establishing a systematic monitoring of IT competencies. The study substantiates the necessity of a comprehensive approach to bridging the digital divide through the improvement of management tools, the creation of favorable conditions for effective digital transformation, and the continuous professional development of local self-government officials. The article concludes that overcoming the digital divide among local self-government officials is a crucial prerequisite for strengthening the institutional capacity of territorial communities, enhancing their resilience, and ensuring their effective functioning in the face of contemporary crisis challenges.

Keywords: digital divide, local government bodies, crisis management, digital transformation, electronic interaction.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Цифрова трансформація стала одним із пріоритетних напрямів модернізації системи публічного управління, оскільки змінює не лише технологічні засади діяльності органів влади, а й підходи до організації управлінських процесів, взаємодії з громадянами та надання публічних послуг. За сучасних умов цифрові технології виконують функцію не тільки інструменту підвищення ефективності управління, а й важливої складової забезпечення стійкості органів місцевого самоврядування до кризових викликів.

Практика функціонування територіальних громад у період воєнного стану підтвердила, що якість кризового управління значною мірою визначається здатністю посадових осіб оперативно використовувати цифрові засоби для обміну інформацією, координації спільних дій, прийняття управлінських рішень та комунікації з населенням. Водночас саме наявність цифрових сервісів не гарантує їх однаково ефективного застосування всіма учасниками управлінського процесу. Особливо відчутною ця проблема є в умовах децентралізації, коли розширення повноважень органів місцевого самоврядування супроводжується необхідністю швидкої обробки значних масивів інформації та використання сучасних цифрових рішень. Додатковими стримувальними чинниками залишаються нерівномірне технічне забезпечення, відмінності у рівні цифрових компетентностей працівників і недостатня адаптація персоналу до нових інформаційних систем.

Попри активне впровадження інструментів електронного урядування та цифрових сервісів, між посадовими особами органів місцевого самоврядування зберігаються істотні відмінності у рівні цифрової підготовки, практичних навичках використання інформаційно-комунікаційних технологій і готовності до роботи в цифровому середовищі. Унаслідок цього цифровий розрив поступово виходить за межі суто технологічної проблематики та набуває ознак інституційного чинника, який безпосередньо впливає на ефективність управлінської діяльності в кризових умовах.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження причин виникнення цифрового розриву серед посадових осіб органів місцевого самоврядування, визначення його основних проявів і наслідків для системи кризового управління, а також обґрунтування напрямів розвитку цифрової готовності як складової інституційної спроможності територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика цифрової трансформації публічного сектору, розвитку електронного урядування та впровадження сучасних цифрових технологій у діяльність органів влади широко представлена у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у дослідження цих питань зробили А. І. Семенченко, О. В. Карпенко, В. В. Куйбіда та R. Heeks. Питання формування цифрових компетентностей публічних службовців, забезпечення кадрової стійкості та підвищення інституційної спроможності органів влади в умовах кризових викликів висвітлено у працях Н. М. Олійник, І. Г. Сурай та М. П. Стовбана. Особливості розвитку цифрових компетентностей на рівні місцевого самоврядування досліджував В. В. Лола. Теоретичні засади цифрової нерівності, її причини, рівні та соціальні наслідки ґрунтовно розроблені у працях J. Van Dijk, B. Sorj, M. Aneleski та інших дослідників. Водночас важливе практичне значення для оцінювання сучасного стану цифрової готовності мають аналітичні матеріали Національного агентства України з питань державної служби та Міністерства цифрової трансформації України.

Мета статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування впливу цифрового розриву серед посадових осіб органів місцевого самоврядування на ефективність кризового управління, а також визначення основних напрямів його подолання в умовах цифрової трансформації публічного сектору.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах цифрова трансформація публічного

управління є комплексним процесом, що охоплює не лише впровадження новітніх інформаційних технологій, а й зміну організаційних підходів, управлінських практик та механізмів взаємодії між органами влади, громадянами й іншими суб'єктами публічного сектору. За таких умов ключовим чинником успішної реалізації цифрових змін стає рівень професійної готовності посадових осіб до використання цифрових технологій у повсякденній діяльності.

Особливого значення цей процес набуває на рівні органів місцевого самоврядування, оскільки саме вони забезпечують практичне виконання значної частини управлінських функцій та безпосередньо взаємодіють із населенням. Від рівня цифрових компетентностей працівників залежить оперативність обробки інформації, ефективність міжвідомчої комунікації, швидкість ухвалення управлінських рішень і якість реагування на кризові ситуації.

У науковій літературі поняття цифрового розриву традиційно пов'язується з нерівністю доступу до інформаційно-комунікаційних технологій. Проте сучасні наукові підходи істотно розширюють його зміст. Зокрема, J. Van Dijk розглядає цифрову нерівність як багаторівневу систему, що охоплює доступ до цифрової інфраструктури, рівень сформованості цифрових навичок і здатність ефективно використовувати цифрові технології для досягнення практичних результатів [1; 2]. Такий підхід дає змогу розглядати цифровий розрив як динамічне явище, що змінюється залежно від розвитку цифрових компетентностей і суспільних трансформацій.

Якщо застосувати зазначену концепцію до діяльності органів місцевого самоврядування, можна констатувати, що проблема фізичного доступу до цифрових ресурсів переважно втратила свою гостроту завдяки розвитку державної політики цифровізації. Натомість більш вагомими залишаються другий і третій рівні цифрового розриву, які проявляються у недостатньому володінні спеціалізованими цифровими інструментами, інформаційними реєстрами, геоінформаційними системами та засобами аналізу даних. Наслідком цього є неповне використання можливостей програмного забезпечення й обмежена здатність інтегрувати цифрові ресурси у процес стратегічного управління територіальними громадами.

Подальший розвиток зазначених положень простежується у працях R. Heeks, який пов'язує цифрову нерівність із процесами цифрового включення та інституційної адаптації. Науковець підкреслює, що недостатня готовність організацій до цифрових змін може не лише зберігати наявні диспропорції, а й створювати нові форми інституційної нерівності [3]. Для органів місцевого самоврядування це означає необхідність одночасного розвитку технологічної інфраструктури, кадрового потенціалу та сучасних управлінських практик.

У зв'язку з цим цифровий розрив доцільно розглядати як багатofакторне явище, формування якого визначається поєднанням індивідуальних, організаційних та інституційних чинників. Його масштаби залежать не лише від рівня цифрових знань окремих посадових осіб, а й від доступності професійного навчання, підтримки з боку керівництва, технічного оснащення установ та сформованої цифрової культури організації.

Особливо виразно значення цифрової готовності проявилось в Україні після запровадження воєнного стану. Практика функціонування органів місцевого самоврядування засвідчила, що швидкість реагування на кризові виклики, безперервність надання адміністративних послуг і координація між різними рівнями влади значною мірою визначаються здатністю персоналу ефективно працювати в цифровому середовищі. Саме тому цифрові компетентності сьогодні слід розглядати як одну з передумов забезпечення інституційної стійкості органів публічної влади.

Вагомий внесок у розвиток сучасних уявлень про цифрову нерівність зробили дослідження R. Heeks, у яких увагу зосереджено на взаємозв'язку між цифровізацією та інституційними змінами. Науковець доводить, що впровадження цифрових технологій саме по собі не гарантує підвищення ефективності діяльності організацій. За відсутності належної адаптації управлінських механізмів цифрові перетворення можуть не лише зберігати існуючі диспропорції, а й створювати нові форми інституційної нерівності [3]. Такий підхід є особливо актуальним для системи місцевого самоврядування України, де темпи технологічного розвитку часто випереджають зміни в організаційній структурі та професійній підготовці персоналу.

З огляду на це цифровий розрив серед посадових осіб органів місцевого самоврядування доцільно трактувати як багатовимірне явище, що формується під впливом комплексу взаємопов'язаних чинників. До них належать рівень цифрових компетентностей працівників, доступність професійного навчання, забезпеченість сучасними інформаційно-комунікаційними засобами, якість внутрішньої координації та готовність керівництва підтримувати процес цифрових змін. Саме поєднання цих складових визначає реальну спроможність органів місцевого самоврядування ефективно

використовувати цифрові інструменти у практичній діяльності.

Особливої актуальності проблема цифрової нерівності набула в Україні в умовах воєнного стану. Реагування на кризові ситуації, організація взаємодії між різними рівнями влади, забезпечення безперервного надання адміністративних послуг і своєчасне інформування населення стали безпосередньо залежати від рівня цифрової підготовки посадових осіб. За таких обставин цифрові компетентності перетворюються не лише на професійну вимогу, а й на один із ключових чинників забезпечення інституційної стійкості органів публічної влади. Аналогічної позиції дотримується Н. М. Олійник, яка розглядає розвиток цифрових компетентностей публічних службовців як важливу складову забезпечення національної безпеки та ефективного функціонування державних інституцій в умовах воєнних викликів [4].

Кадровий аспект цифрової трансформації детально висвітлено у працях І. Г. Сурай та М. П. Стовбана. Дослідники наголошують, що недостатній рівень цифрової підготовки персоналу створює додаткові ризики для кадрової безпеки органів публічної влади, обмежує їхню адаптивність до сучасних умов та негативно впливає на результативність управлінської діяльності [5]. Це дає підстави стверджувати, що цифровий розрив необхідно розглядати не лише як проблему професійного розвитку окремих працівників, а як чинник, який безпосередньо впливає на функціонування всієї системи місцевого самоврядування.

На муніципальному рівні значення цифрових компетентностей суттєво посилюється, оскільки саме посадові особи органів місцевого самоврядування забезпечують щоденну взаємодію з громадянами та реалізацію місцевої політики. Як зазначає В. В. Лола, рівень цифрової підготовки персоналу визначає не лише ефективність внутрішніх управлінських процесів, а й якість електронної комунікації з населенням, відкритість діяльності органів влади та рівень суспільної довіри [6]. Відтак цифровий розрив поступово набуває ознак одного з чинників, що визначають якість публічного управління загалом.

Практичне підтвердження системності цієї проблеми міститься у матеріалах Національного агентства України з питань державної служби та Вищої школи публічного управління. Їхні аналітичні дослідження демонструють стабільно високий попит на професійне навчання у сферах цифрових сервісів, електронного документообігу, кібербезпеки та використання сучасних інформаційних технологій у діяльності органів влади [7]. Це свідчить про збереження потреби у системному розвитку цифрових компетентностей посадових осіб.

Подібні висновки підтверджують і результати реалізації державних цифрових ініціатив «Дія.Освіта» та «Цифрограм». Незважаючи на позитивну динаміку цифровізації публічного сектору, між окремими категоріями посадових осіб і територіальними громадами зберігаються суттєві відмінності у рівні цифрової грамотності та практичному використанні електронних інструментів [8]. Це свідчить про те, що розвиток цифрової інфраструктури має супроводжуватися постійним удосконаленням професійної підготовки персоналу.

У міжнародних дослідженнях В. Sorj цифровий розрив розглядається як складне соціальне явище, здатне не лише відображати існуючі нерівності, а й посилювати їх під впливом кризових процесів і суспільних трансформацій [9]. Такий підхід дозволяє трактувати цифрову нерівність як довгостроковий чинник, що впливає на інституційну ефективність, адаптивність органів влади та якість публічного управління.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що мінімізація цифрового розриву повинна розглядатися як безперервний управлінський процес, інтегрований у систему стратегічного розвитку органів місцевого самоврядування. Його реалізація потребує комплексного підходу, який охоплює не лише вдосконалення цифрових компетентностей персоналу, а й розвиток організаційних механізмів, технічної інфраструктури та управлінської культури.

Першочерговим етапом такого процесу має стати комплексна оцінка рівня цифрової готовності посадових осіб. Вона передбачає визначення наявних цифрових компетентностей, виявлення прогалин у практичних навичках роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями, а також аналіз організаційних факторів, що стримують ефективне використання цифрових інструментів.

Наступним етапом є системний розвиток професійних компетентностей шляхом безперервного навчання. Особлива увага має приділятися не лише опануванню нових цифрових сервісів, а й формуванню навичок їх практичного застосування під час виконання посадових обов'язків. Такий підхід сприятиме швидшій адаптації працівників до технологічних змін та підвищенню ефективності їхньої професійної діяльності.

Важливою складовою подальшого розвитку є інтеграція цифрових технологій у повсякденні

управлінські процеси. Йдеться не лише про використання сучасного програмного забезпечення, а й про вдосконалення процедур ухвалення рішень, організацію електронного документообігу, розвиток цифрової взаємодії між структурними підрозділами та впровадження сучасних інструментів комунікації з громадянами.

Завершальним елементом запропонованої моделі має бути постійний моніторинг результативності впроваджених змін. Регулярне оцінювання рівня цифрових компетентностей, аналіз ефективності використання інформаційних технологій і своєчасне коригування управлінських рішень дозволять підтримувати належний рівень цифрової спроможності органів місцевого самоврядування та забезпечать їхню адаптацію до нових викликів.

Таким чином, запропонована послідовність заходів створює цілісну модель переходу від нерівномірної цифрової готовності персоналу до формування сталої цифрової спроможності органів місцевого самоврядування, що є необхідною передумовою підвищення ефективності кризового управління.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що цифровий розрив серед посадових осіб органів місцевого самоврядування вже не можна розглядати виключно як проблему доступу до сучасних інформаційних технологій. У сучасних умовах він набуває комплексного характеру, поєднуючи технологічні, кадрові, організаційні та інституційні аспекти, які безпосередньо впливають на результативність діяльності органів місцевого самоврядування.

Установлено, що цифрова нерівність формується на кількох взаємопов'язаних рівнях і проявляється через відмінності у цифрових компетентностях, практичному використанні інформаційно-комунікаційних технологій, готовності до організаційних змін та здатності інтегрувати цифрові рішення у процес ухвалення управлінських рішень. За умов воєнного стану та інших кризових викликів ці чинники визначають оперативність реагування органів влади, ефективність міжвідомчої взаємодії, безперервність надання публічних послуг і загальний рівень інституційної стійкості територіальних громад.

Результати дослідження дають підстави стверджувати, що подолання цифрового розриву потребує реалізації комплексної політики, яка поєднуватиме системний розвиток цифрових компетентностей посадових осіб, модернізацію цифрової інфраструктури, удосконалення організаційних механізмів управління та впровадження постійного моніторингу рівня цифрової готовності персоналу.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є розроблення методичних підходів до оцінювання цифрової зрілості органів місцевого самоврядування, визначення критеріїв вимірювання їхньої цифрової спроможності та створення моделей прогнозування впливу цифрових компетентностей на ефективність кризового управління в територіальних громадах.

Бібліографічний список:

1. Van Dijk J. A. G. M. *The Deepening Divide: Inequality in the Information Society*. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2005. 240 p.
2. Van Dijk J. *The Digital Divide*. Cambridge : Polity Press, 2020. 240 p.
3. Heeks R. From Digital Divide to Digital Justice in the Global South: Conceptualising Adverse Digital Incorporation. *Information Technologies & International Development*. 2021. Vol. 17. P. 766-776.
4. Sorj B. *Information Societies and Digital Divides*. Paris : UNESCO, 2008. 104 p.
5. Олійник Н. В. Цифрові компетентності публічних службовців як компонент національної безпеки в умовах війни та повоєнної відбудови України: архетипний підхід. *Наукові перспективи*. 2024. № 5(47). С. 187–209. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5\(47\)-187-209](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5(47)-187-209).
6. Сурай І. Г., Стовбан М. П. Управління розвитком цифрових компетентностей публічних службовців у контексті кадрової безпеки. *Успіхи і досягнення у науці*. 2026. № 3(25). С. 1253–1265. URL: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-3\(25\)-1253-1265](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-3(25)-1253-1265).
7. Лола В. В. Цифрові компетентності депутатів місцевих рад та їх роль у формуванні локальної ідентичності об'єднаних територіальних громад. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8. Спецвипуск. № 1. С. 87–90. URL: <https://doi.org/10.15421/152048>
8. Національне агентство України з питань державної служби. Аналітичний звіт щодо професійного навчання публічних службовців. 2024–2025. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/uploaded-files/zvit-sigma-2025.pdf>.
9. Міністерство цифрової трансформації України. Дія.Освіта. Цифрограм: національне тестування цифрової грамотності. URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/digigrams>.

References:

1. Van Dijk, J.A.G.M. (2005) *The Deepening Divide: Inequality in the Information Society*. Thousand Oaks:

SAGE Publications.

2. Van Dijk, J. (2020) *The Digital Divide*. Cambridge: Polity Press.
3. Heeks, R. (2021) From digital divide to digital justice in the Global South: Conceptualising adverse digital incorporation. *Information Technologies & International Development*, 17, pp. 766–776.
4. Sorj, B. (2008) *Information Societies and Digital Divides*. Paris: UNESCO.
5. Oliinyk, N.V. (2024) Tsyfrovi kompetentnosti publichnykh sluzhbovtsiv yak komponent natsionalnoi bezpeky v umovakh viiny ta povoiennoi vidbudovy Ukrainy: arkhetypnyi pidkhid [Digital competencies of public servants as a component of national security under wartime and post-war reconstruction of Ukraine: An archetypal approach]. *Naukovi perspektyvy*, 5(47), pp. 187–209. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5\(47\)-187-209](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5(47)-187-209)
6. Surai, I.H. and Stovban, M.P. (2026) Upravlinnia rozvytkom tsyfrovyykh kompetentnosti publichnykh sluzhbovtsiv u konteksti kadrovoi bezpeky [Management of the development of digital competencies of public servants in the context of personnel security]. *Uspikhy i dosiahnennia u nauksi*, 3(25), pp. 1253–1265. [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-3\(25\)-1253-1265](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-3(25)-1253-1265)
7. Lola, V.V. (2020) Tsyfrovi kompetentnosti deputativ mistsevykh rad ta yikh rol u formuvanni lokalnoi identychnosti obiednanykh terytorialnykh hromad [Digital competencies of local council deputies and their role in shaping the local identity of amalgamated territorial communities]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, 8(Special issue), 1, pp. 87–90. <https://doi.org/10.15421/152048>
8. National Agency of Ukraine on Civil Service (2024–2025) Analitychnyi zvit shchodo profesiinoho navchannia publichnykh sluzhbovtsiv [Analytical report on professional training of public servants]. Available at: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/uploaded-files/zvit-sigma-2025.pdf>
9. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (n.d.) Diia.Osvita. Tsyfroham: natsionalne testuvannia tsyfrovoy hramotnosti [Diia.Education. Digigram: National digital literacy assessment]. Available at: <https://osvita.diia.gov.ua/digigrams>

DOI 10.31558/3083-5895.2026.1.3

УДК 352:332.14:620.92-048.34(477)(045)

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-0545-7185>**Шимко А. О., Вінницька міська рада****Автор-кореспондент, e-mail: ShymkoAO@vmr.gov.ua**

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТІЙКОСТІ ГРОМАД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ШЛЯХОМ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ГЕНЕРАЦІЇ

У статті комплексно досліджено організаційні, правові, фінансові та економічні механізми діяльності органів місцевого самоврядування (ОМС) в розрізі забезпечення енергетичної безпеки та підвищення рівня автономності територіальних громад в умовах воєнного стану. Визначено, що внаслідок системних та цілеспрямованих пошкоджень об'єктів централізованої енергетичної інфраструктури критично важливого значення для виживання муніципалітетів набуває децентралізація та диверсифікація джерел генерації на місцевому рівні. На основі аналізу чинного законодавства України, зокрема законів «Про енергетичну ефективність» та «Про відновлення та зелену трансформацію енергетичної системи», детально встановлено повноваження, функції та реальні інструменти ОМС у процесі розгортання об'єктів розподіленої генерації. Особливу увагу приділено практичним аспектам впровадження газопоришневих когенераційних установок, будівництва автономних блочно-модульних котелень на альтернативних видах палива, а також інтеграції систем із використанням відновлюваних джерел енергії (зокрема сонячних електростанцій для водоканалів та лікарень) спільно з промисловими системами накопичення енергії (BESS). Проаналізовано динаміку нормативно-правового регулювання правовідносин у сфері енергетичного менеджменту в громадах під час війни, акцентовано на інституційних змінах та спрощенні дозвільних процедур. У роботі виділено та класифіковано ключові фінансово-бюджетні, бюрократичні та інфраструктурні бар'єри, з якими стикаються ОМС при спробах автономізації об'єктів критичної інфраструктури. Серед них виокремлено проблему вилучення «військового» ПДФО, дефіцит місцевих бюджетів, тривалі процедури отримання технічних умов на приєднання від операторів систем розподілу (обленерго), а також гострий брак кваліфікованих кадрів на місцях. Запропоновано прикладні шляхи подолання окреслених викликів шляхом активного залучення міжнародної технічної допомоги, транскордонного співробітництва, використання платформи DREAM для залучення інвестицій, а також ширшого впровадження енергосервісних (ЕСКО) контрактів і створення муніципальних револьверних фондів. Сформульовано практичні рекомендації щодо обов'язкового інтегрування інструментів диверсифікації генерації до місцевих Стратегій розвитку громад та Муніципальних енергетичних планів (МЕП) у межах реалізації концепції «зеленого» відновлення та модернізації локальних енергетичних систем у повоєнний період.

Ключові слова: публічне управління, місцеве самоврядування, енергетична стійкість, розподілена генерація, воєнний стан, відновлювані джерела енергії, енергетичний менеджмент, диверсифікація

Shymko Andrii, Vinnytsia City Council

Corresponding Author, e-mail: ShymkoAO@ymr.gov.ua

THE ROLE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES IN UKRAINE IN ENSURING THE ENERGY RESILIENCE OF COMMUNITIES UNDER MARTIAL LAW THROUGH GENERATION DIVERSIFICATION

The article comprehensively examines the organizational, legal, financial, and economic mechanisms of the activities of local self-government bodies (LSGBs) in the context of ensuring the energy security and increasing the autonomy level of territorial communities under martial law. It is determined that as a result of systemic and targeted damage to centralized energy infrastructure facilities, the decentralization and diversification of generation sources at the local level become critically important for the survival of municipalities. Based on the analysis of the current legislation of Ukraine, in particular the laws "On Energy Efficiency" and "On Recovery and Green Transformation of the Energy System", the powers, functions, and practical tools of LSGBs in the process of deploying distributed generation facilities are established in detail. Special attention is paid to the practical aspects of implementing gas-piston cogeneration units, constructing autonomous block-modular boiler houses operating on alternative fuels, as well as integrating systems using renewable energy sources (specifically solar power plants for water utilities and hospitals) combined with commercial battery energy storage systems (BESS). The dynamics of regulatory and legal framework governing legal relations in the field of energy management in communities during the war are analyzed, with an emphasis on institutional changes and the simplification of permitting procedures. The study identifies and classifies the key financial-budgetary, bureaucratic, and infrastructural barriers faced by LSGBs when attempting to ensure the autonomy of critical infrastructure facilities. Among these, the problem of withdrawing the "military" personal income tax (PIT), local budget deficits, lengthy procedures for obtaining technical specifications for grid connection from electricity distribution system operators (oblenergos), as well as a severe shortage of qualified personnel at the local level are highlighted. Applied pathways to overcome the outlined challenges are proposed through the active involvement of international technical assistance, cross-border cooperation, utilizing the DREAM platform to attract investments, as well as wider implementation of energy service (ESCO) contracts and the creation of municipal revolving funds. Practical recommendations are formulated regarding the mandatory integration of generation diversification tools into local Community Development Strategies and Municipal Energy Plans (MEPs) within the framework of implementing the concept of "green" recovery and modernization of local energy systems in the post-war period.

Keywords: *public administration, local self-government, energy resilience, distributed generation, martial law, renewable energy sources, energy management, diversification*

Постановка проблеми. Повномасштабна воєнна агресія проти України суттєво змінила підхід до забезпечення життєдіяльності територіальних громад. Системні руйнування об'єктів централізованої енергетичної системи висунули питання енергетичної стійкості на рівень ключових чинників національної безпеки. За таких умов органи місцевого самоврядування опинилися перед необхідністю швидкого реагування на критичні інфраструктурні виклики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення живучості та стійкості критичної інфраструктури в умовах воєнних дій потребує міждисциплінарного підходу, який поєднує концепції національної безпеки з теоріями публічного управління.

Значний внесок у теоретичне обґрунтування безпекових аспектів функціонування енергосектору України зробив Р. В. Плахотнюк [1]. У своїй праці автор пропонує розглядати енергетичну стійкість територій не лише як технічну здатність мереж витримувати навантаження, а як спроможність системи публічного управління оперативно перерозподіляти ресурси в умовах критичного дефіциту. Він наголошує на важливості нормативного визначення чітких функцій органів місцевого самоврядування щодо управління ризиками та створення локальних резервних систем життєзабезпечення.

На противагу суто державно-центричному та безпековому підходу, експерти Центру екологічних ініціатив «Екодія» акцентують увагу на екологічній складовій відновлення [2]. У їхніх аналітичних звітах ключовим напрямом диверсифікації визначено відновлювані джерела енергії (ВДЕ). Підхід «Екодії» базується на концепції «зеленого» повоєнного відновлення, де ОМС виступають головними ініціаторами енергетичного переходу. Дослідження показують, що інтеграція сонячних

електростанцій (СЕС), вітрогенераторів та біогазових установок у комунальну інфраструктуру не лише знижує вразливість громад, а й вирішує довгострокові завдання з декарбонізації місцевої економіки.

З іншого боку, аналітики центру «DiXie Group» зосереджуються на регуляторних механізмах розгортання розподіленої генерації [3]. Вони пропонують розвиток концепції активного споживача та інтеграції малих об'єктів генерації у загальнонаціональний ринок електричної енергії. Публікації «DiXie Group» деталізують бар'єри правового характеру, аналізують ефективність урядових спрощень для бізнесу та громад, а також пропонують фінансові моделі залучення інвестицій в енергетичний сектор на місцевому рівні через механізми публічно-приватного партнерства.

Основні матеріали дослідження та обґрунтування отриманих результатів. В експертних дискусіях навколо цієї проблематики сформувався цілий ряд суперечностей. Головна дискусія точиться навколо балансу між швидкістю та екологічністю «енергетичного маневру». Частина дослідників та практиків підтримує так званий «кризовий реалізм», стверджуючи, що в умовах воєнного стану ОМС повинні ставити у пріоритет швидке розгортання невідновлювальної мікрогенерації (дизельні генератори, газотурбінні та газопоршневі установки), оскільки вони забезпечують стабільну базову генерацію незалежно від погодних умов. Представники «зеленого» крила наукової спільноти заперечують цьому, вказуючи на ризик потрапляння громад у тривалу технологічну залежність від викопного палива, та наполягають на тому, що кошти міжнародних донорів мають спрямовуватися виключно на рішення з використанням ВДЕ та сучасних систем накопичення енергії. Крім того, існує невирішена управлінська дилема щодо меж автономізації громад: де закінчується відповідальність держави за балансування енергосистеми і наскільки ОМС спроможні самостійно управляти складними локальними енергетичними островами.

Попри значну кількість публікацій щодо загальних аспектів децентралізації, недостатня увага приділена саме практичним механізмам адаптації повноважень ОМС до умов воєнного стану, зокрема алгоритми їх взаємодії з військовими адміністраціями та операторами систем розподілу при спрощеному підключенні об'єктів малої когенерації та СЕС.

Реалізація завдань із забезпечення автономного теплопостачання та водопостачання лікарень, шкіл та житлових масивів вимагає негайного переходу від планування до практичного втілення диверсифікації джерел генерації шляхом розгортання розподілених локальних потужностей

Метою статті є обґрунтування ролі та визначення оптимальних управлінських і фінансових інструментів органів місцевого самоврядування України щодо забезпечення енергетичної стійкості територіальних громад в умовах воєнного стану.

Основні матеріали дослідження та обґрунтування отриманих результатів. Забезпечення енергетичної стійкості на рівні громад вимагає від ОМС використання всього спектра повноважень, передбачених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4]. Статті 27 та 30 цього закону чітко закріплюють за виконавчими органами рад обов'язки з управління об'єктами житлово-комунального господарства та забезпечення їх стабільної роботи.

В умовах правового режиму воєнного стану вказані повноваження реалізуються у тісній координації з нормами Закону України «Про правовий режим воєнного стану», що дозволяє оперативно перерозподіляти кошти місцевих бюджетів для ліквідації наслідків обстрілів та фінансування альтернативних джерел живлення [5]. Енергетична диверсифікація громади базується на переході від класичної централізованої моделі постачання до побудови розподілених систем. Важливим кроком стало ухвалення Закону України «Про енергетичну ефективність», який зобов'язав громади розробляти Муніципальні енергетичні плани (МЕП) [6]. МЕП повинен стати основним управлінським документом, який визначає енергетичний профіль громади, верифікує наявні ресурси та встановлює цілі щодо частки розподіленої генерації до 2030 року.

Фінансове забезпечення таких проєктів в умовах дефіциту місцевих бюджетів потребує комбінованого підходу. ОМС мають ширше залучати модель енергосервісу (ЕСКО-контракти), за якої модернізація комунальних об'єктів здійснюється коштом приватного інвестора, а повернення інвестицій відбувається за рахунок досягнутої економії енергоресурсів. Окрім того, перспективним напрямом є створення «енергетичних спільнот» — об'єднань громадян, місцевої влади та бізнесу для спільного виробництва та споживання енергії з ВДЕ, що стало можливим завдяки імплементації норм Закону України «Про ринок електричної енергії» в частині стимулювання діяльності активних споживачів [7].

На практиці найбільш ефективним інструментом диверсифікації є впровадження комбінованого виробництва електричної та теплової енергії. Комунальні підприємства теплокомуненерго за

підтримки ОМС та міжнародних донорів (зокрема програм USAID, GIZ) активно встановлюють у наявні котельні газопоршневі когенераційні установки. Це дозволяє забезпечити повну автономність роботи насосних станцій водоканалів та циркуляційних насосів систем опалення під час довготривалих відключень зовнішнього живлення.

Діяльність органів місцевого самоврядування у напрямку диверсифікації джерел енергії демонструє, що в умовах воєнного стану децентралізація генерації перейшла з довгострокових екологічних стратегій у площину оперативного виживання територіальних громад. Головними векторами, які на практиці реалізують громади, є розгортання когенерації на базі комунальних теплопостачальних підприємств та встановлення сонячних електростанцій (СЕС) для автономізації об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства.

Показовим є досвід Хмельницької міської територіальної громади, яка є одним із лідерів впровадження когенерації. На базі комунального підприємства (КП) «Хмельницьктеплокомуненерго» було розгорнуто мережу з КГУ загальною електричною потужністю понад 12 МВт, що дозволяє повністю закрити внутрішні потреби котелень в електроенергії під час блекаутів. Залучені кошти міжнародних донорів та субвенцій склали понад 3,5 млн євро, а ОМС профінансував з місцевого бюджету капітальні видатки на проектування та будівельно-монтажні роботи. Це дозволило забезпечити теплом та гарячою водою понад 70% житлового фонду міста навіть в умовах повної ізоляції локальної енергосистеми від магістральних мереж [8, 9].

Паралельно з когенерацією органи місцевого самоврядування активно використовують потенціал відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) для стабілізації найбільш енергоємних об'єктів комунального сектору — водоканалів. Оскільки частка електроенергії в собівартості послуг водопостачання часто досягає 40–50%, диверсифікація живлення тут має ще й економічний ефект.

Житомирська міська територіальна громада у співпраці з німецьким товариством міжнародного співробітництва GIZ на об'єктах КП «Житомирводоканал» ввела в експлуатацію промислову СЕС потужністю 600 кВт. Інвестиції в проєкт склали близько 450 тис. євро. Технічні характеристики станції включають використання кремнієвих панелей та сучасних інверторів із системою динамічного керування потужністю. У літній піковий період генерація СЕС покриває до 25–30% добового споживання насосних станцій другого підйому, що забезпечує безперебійну подачу води для понад 200 тис. жителів міста у години денних обмежень в енергосистемі [10].

Аналогічний підхід застосувала Вознесенська громада (Миколаївська область), де ОМС залучив грантові кошти для побудови СЕС потужністю 50 кВт із системою накопичення енергії ємністю 100 кВт-год для живлення водозабірних свердловин. Це технічне рішення гарантує мінімум 6 годин автономної роботи насосів у разі повного системного вимкнення електроенергії [11].

Загалом аналіз практики муніципального управління у 2024–2026 роках дозволяє систематизувати джерела фінансування та технічні параметри типових проєктів диверсифікації генерації, які реалізуються українськими ОМС.

Попри наявність успішних кейсів забезпечення автономності, процес розгортання об'єктів розподіленої генерації натрапляє на цілий комплекс системних перешкод, а саме: фінансових, організаційних, технічних та ін.

Головним фінансовим бар'єром для більшості органів місцевого самоврядування є гострий брак коштів у місцевих бюджетах. Упродовж 2024–2026 років фінансова спроможність територіальних громад зазнала суттєвого тиску через вилучення «військового» податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) з місцевих бюджетів до державного, а також через зростання видатків на підтримку сил оборони та облаштування укриттів. Встановлення сучасного енергетичного обладнання вимагає значних капітальних інвестицій. Наприклад, будівництво промислової сонячної електростанції (СЕС) потужністю 500 кВт вимагає понад 350 тис. євро, що для середньої чи малої громади є непосильним фінансовим тягарем. Більшість громад не мають вільного ресурсу, а державні механізми пільгового кредитування комунального сектору часто обмежені жорсткими вимогами та тривалими процедурами погодження в Міністерстві фінансів України.

Не менш критичною є група бар'єрів, пов'язаних із тривалими процедурами погоджень та монопольним становищем операторів систем розподілу. Навіть коли громада знаходить донорське фінансування на закупівлю когенераційної установки чи СЕС, процес її легалізації та підключення до мережі може тривати до 9 місяців. Ключовою проблемою залишається отримання технічних умов на приєднання. Попри ухвалені урядом спрощення на період воєнного стану, ОСР часто затягують видачу документів, мотивуючи це дефіцитом мережевої потужності або аварійним станом підстанцій.

ОМС змушені проходити багаторівневі кола погоджень із Державною інспекцією енергетичного нагляду України, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), та екологічними інспекціями. Особливо гостро постає бюрократичне питання при спробі ОМС зареєструвати комунальне підприємство як «активного споживача» для продажу надлишків виробленої електроенергії в мережу, оскільки механізми взаєморозрахунків усе ще потребують адаптації на рівні місцевих постачальників [12].

До серйозних викликів також можна віднести загальний знос локальних електричних та теплових мереж громад, який у багатьох регіонах перевищує 60%. Впровадження нових об'єктів відновлюваної енергетики (особливо СЕС) потребує наявності гнучких балансуючих потужностей та сучасних систем автоматичного керування (Smart Grids). Через відсутність акумуляуючих батарей великої ємності, ОСР часто обмежують видачу струму від муніципальних СЕС у мережу в години пікової сонячної активності, щоб уникнути перевантаження ліній. Додатковим викликом є гострий дефіцит кваліфікованих кадрів на місцях. У малих і середніх громадах практично відсутні сертифіковані енергоменеджери, здатні розробити якісне техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) для міжнародних інвесторів, здійснювати моніторинг Муніципального енергетичного плану (МЕП).

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що в умовах воєнного стану забезпечення енергетичної стійкості територій вимагає комплексного підходу, який поєднує теоретико-методологічне обґрунтування, нормативно-правове регулювання та практичні механізми адаптації місцевої інфраструктури. Наукова необхідність подальшого опрацювання цієї проблеми зумовлена потребою перегляду концептуальних засад публічного управління енергетичним сектором та переходу від централізованої системи до управлінського підходу. Обґрунтування ролі органів місцевого самоврядування як провідного суб'єкта формування енергетичної безпеки громад створює підґрунтя для розробки нових моделей територіального управління в умовах критичних обмеженостей ресурсів.

У нормативно-правовій сфері виявлено низку перешкод, які стримують розгортання розподіленої генерації. Робота доводить, що основними перешкодами є не відсутність технологічних рішень, а надмірна бюрократизація та недосконалість законодавчого регулювання. Це вимагає невідкладної лібералізації процедур приєднання об'єктів комунальної власності до мереж, спрощення регуляторних вимог для малих та середніх енерговиробництв, а також нормотворчого закріплення механізмів фінансово-кредитної підтримки за участю міжнародних партнерів.

У практичній площині розгортання розподіленої генерації (шляхом впровадження міні-ТЕС, когенераційних установок, сонячних електростанцій та накопичувачів енергії, тощо) виступає дієвим інструментом мінімізації безпекових та екологічних ризиків для населення. Для практичного подолання фінансових обмежень доцільним є створення спеціальних муніципальних револьверних фондів під егідою міжнародних донорів.

Перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямі полягають у розробці єдиної методики оцінки інвестиційної привабливості та стійкості енергетичних проєктів громад, що повинно стати необхідною передумовою для масштабного залучення коштів міжнародних фондів повоєнного відновлення України.

Бібліографічний список:

1. Плахотнюк Р. В. Забезпечення стійкості критичної інфраструктури в Україні в умовах сучасних викликів. *Економічний простір*. 2024. № 195. С. 47–54. URL: <https://doi.org/10.30838/EP.195.47-54>.
2. Енергетична безпека громад: роль відновлюваних джерел енергії : аналітичний звіт Центру екологічних ініціатив «Екодія». Київ, 2024. 45 с. URL: <https://ecoaction.org.ua/>.
3. Розподілена генерація в Україні: виклики воєнного стану та перспективи розвитку : аналітичний огляд DiXie Group. 2025. URL: <https://dixigroup.org/>.
4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Стаття 170.
5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
6. Про енергетичну ефективність : Закон України від 21.10.2021 № 1818-IX. Відомості Верховної Ради України. 2022. № 2. Стаття 8.
7. Про ринок електричної енергії : Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 27-28. Стаття 312.
8. Ще один крок до енергонезалежності — у Хмельницькому запрацює нова когенерація потужністю 1 МВт. Офіційний портал Хмельницької міської ради. URL: <https://khm.gov.ua/uk/all-news/sche-odin-krok-do->

energonezalezhnosti-u-khmelnickomu-zapracyue-nova-kogeneraciya

9. Про затвердження Програми модернізації систем теплопостачання Хмельницької міської територіальної громади : Рішення Хмельницької міської ради. Офіційний вебпортал Хмельницької міської ради. URL: <https://khm.gov.ua> .

10. Енергонеалежність: Житомирводоканал інтегрує відновлювані джерела енергії. Офіційний вебпортал КП «Житомирводоканал». URL: <https://vodokanal.zt.ua/news/v-zitomiri-na-nasosnij-stancii-vodokanalu-pocali-vstanovluyati-sonacni-paneli> .

11. Інвестиційний паспорт Територіальної громади міста Вознесенськ. URL: <https://voz.gov.ua/nvesticyniy-pasport.html#sel=2:1,2:6> .

12. Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та "зеленої" трансформації енергетичної системи України: Закон України від 30.06.2023 № 3220-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3220-20>.

References:

1. Plakhotniuk, R.V. (2024) Zabezpechennia stiikosti krytychnoi infrastruktury v Ukraini v umovakh suchasnykh vyklykiv [Ensuring the resilience of critical infrastructure in Ukraine under current challenges]. *Ekonomichnyi prostor*, 195, pp. 47–54. <https://doi.org/10.30838/EP.195.47-54>

2. Ecoaction (2024) Enerhetychna bezpeka hromad: rol vidnovliuvanykh dzherel enerhii: analitychnyi zvit [Energy security of communities: The role of renewable energy sources: Analytical report]. Kyiv, 45 p. Available at: <https://ecoaction.org.ua/>

3. DiXi Group (2025) Rozpodilena heneratsiia v Ukraini: vyklyky voiennoho stanu ta perspektyvy rozvytku: analitychnyi ohliad [Distributed generation in Ukraine: Challenges of martial law and development prospects: Analytical review]. Available at: <https://dixigroup.org/>

4. Verkhovna Rada of Ukraine (1997) Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 No. 280/97-VR [Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine" of 21 May 1997 No. 280/97-VR]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 24, Article 170.

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2015) Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 No. 389-VIII [Law of Ukraine "On the Legal Regime of Martial Law" of 12 May 2015 No. 389-VIII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>

6. Verkhovna Rada of Ukraine (2021) Pro enerhetychnu efektyvnist: Zakon Ukrainy vid 21.10.2021 No. 1818-IX [Law of Ukraine "On Energy Efficiency" of 21 October 2021 No. 1818-IX]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2, Article 8.

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2017) Pro rynek elektrychnoi enerhii: Zakon Ukrainy vid 13.04.2017 No. 2019-VIII [Law of Ukraine "On the Electricity Market" of 13 April 2017 No. 2019-VIII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 27–28, Article 312.

8. Khmelnytskyi City Council (n.d.) Shcheodyn krok do enerhonezalezhnosti — u Khmelnytskomu zapratsiue nova koheneratsiia potuzhnistiu 1 MW [Another step towards energy independence: A new 1 MW cogeneration facility will operate in Khmelnytskyi]. Official portal of Khmelnytskyi City Council. Available at: <https://khm.gov.ua/uk/all-news/sche-odin-krok-do-energonezalezhnosti-u-khmelnickomu-zapracyue-nova-kogeneraciya>

9. Khmelnytskyi City Council (n.d.) Pro zatverdzhennia Prohramy modernizatsii system teplopstachannia Khmelnytskoi miskoi terytorialnoi hromady: Rishennia Khmelnytskoi miskoi rady [On approval of the Programme for modernization of the district heating systems of Khmelnytskyi urban territorial community: Decision of Khmelnytskyi City Council]. Official web portal of Khmelnytskyi City Council. Available at: <https://khm.gov.ua>

10. Zhytomyrvodokanal (n.d.) Enerhonezalezhnist: Zhytomyrvodokanal intehruie vidnovliuvani dzherela enerhii [Energy independence: Zhytomyrvodokanal integrates renewable energy sources]. Official web portal of Zhytomyrvodokanal. Available at: <https://vodokanal.zt.ua/news/v-zitomiri-na-nasosnij-stancii-vodokanalu-pocali-vstanovluyati-sonacni-paneli>

11. Voznesensk City Council (n.d.) Investytsiyniy pasport terytorialnoi hromady mista Voznesensk [Investment passport of the territorial community of Voznesensk]. Available at: <https://voz.gov.ua/nvesticyniy-pasport.html#sel=2:1,2:6>

12. Verkhovna Rada of Ukraine (2023) Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vidnovlennia ta "zelenoї" transformatsii enerhetychnoi systemy Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 30.06.2023 No. 3220-IX [Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine on the Restoration and Green Transformation of the Energy System of Ukraine" of 30 June 2023 No. 3220-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3220-20>

DOI 10.31558/3083-5895.2026.1.4

УДК 316.774:321.7:35(477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-0117-0561>**Сергієць Я. С., Донецький національний університет імені Василя Стуса**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2229-0419>**Дубель М. В., Донецький національний університет імені Василя Стуса****Автор-кореспондент, e-mail: serhiets.i@donnu.edu.ua**

ЦИФРОВІ МЕРЕЖІ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ

Сучасні трансформації системи публічного управління в Україні актуалізують пошук нових ефективних форматів взаємодії між органами державної влади, місцевим самоврядуванням та інститутами громадянського суспільства. Стаття присвячена аналізу функціонування цифрових мереж громадської участі як дієвого інструменту прийняття управлінських рішень в Україні на державному та муніципальному рівнях. У дослідженні розглянуто теоретико-методологічні підходи до розуміння сутності цифрових комунікативних мереж та їхнього впливу на державну політику. У роботі інтегровано основні сучасні концепції, такі як цифрове врядування (digital governance), електронна демократія (e-democracy), мережеве врядування (network governance), партисипативне управління (participatory governance) та цифрове громадянство (digital citizenship). Проаналізовано еволюцію вітчизняної цифрової демократії від базових інформаційних ресурсів до комплексних екосистем електронної участі. Особливу увагу приділено аналізу сучасних цифрових інструментів залучення громадян, зокрема електронних петицій, громадського бюджету, електронних консультацій із громадськістю, загальнодержавної платформи «ВзаємоДія», мобільного застосунку «Дія» та систем відкритих даних. Досліджено роль неурядових організацій та активних громадян у формуванні двосторонніх каналів комунікації між владою та суспільством. На основі аналізу вітчизняного досвіду систематизовано ключові переваги та системні недоліки впровадження мережевих інструментів ухвалення управлінських рішень. Окреслені нагальні проблеми цифрової нерівності, кібербезпеки в умовах воєнного стану, репрезентативності участі різних соціальних груп та дефіциту довіри до цифрових платформ. Сформульовано стратегічні перспективи розвитку цифрової участі у контексті європейської інтеграції та масштабного післявоєнного відновлення України.

Ключові слова: цифрове врядування, електронна демократія, мережеве врядування, партисипативне управління, цифрове громадянство

Serhiets Yaroslav, Vasyl' Stus Donetsk National University**Dubel Mykhaylo, Vasyl' Stus Donetsk National University****Corresponding Author, e-mail: serhiets.i@donnu.edu.ua**

DIGITAL NETWORKS OF PUBLIC PARTICIPATION AS A TOOL FOR INCLUSIVE MANAGEMENT DECISION-MAKING IN UKRAINE

Modern transformations of the public administration system in Ukraine actualize the search for new effective formats of interaction between public authorities, local self-government, and civil society institutions. The article is devoted to a comprehensive analysis of the functioning of digital public participation networks as an effective tool for making administrative decisions in Ukraine at both national and municipal levels. The study examines theoretical and methodological approaches to understanding the essence of digital communication networks and their impact on public policy. The paper integrates leading

modern concepts, including digital governance, e-democracy, network governance, participatory governance, and digital citizenship. The evolution of domestic digital democracy from basic information resources to a comprehensive ecosystem of electronic participation is analyzed. Special attention is paid to the practical analysis of modern digital citizen engagement tools, such as e-petitions, participatory budgeting, public electronic consultations, the nationwide platform "VzayemoDiya", the "Diia" mobile application, and open data systems. The role of non-governmental organizations and active citizens in forming bilateral communication channels between the government and society is researched. Based on an analysis of domestic experience, the key advantages and systemic disadvantages of implementing network tools have been systematized. The pressing problems of the digital divide, cybersecurity under martial law, representation of participation among various social groups, and the lack of trust in digital platforms are outlined. Strategic prospects for the development of digital participation in the context of European integration and the post-war reconstruction of Ukraine are formulated.

Keywords: digital governance, e-democracy, network governance, participatory governance, digital citizenship

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільних відносин тісно пов'язаний зі стрімким впровадженням інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій у систему державного управління. В умовах глобальних суспільно-політичних трансформацій та безпекових викликів особливої значущості набуває перехід від усталених бюрократичних моделей управління до гнучких, децентралізованих і відкритих систем. Провідним напрямом модернізації публічного сектору виступає цифрове врядування, яке орієнтоване на створення прозорого та людиноцентричного простору. Успішна реалізація цієї моделі зумовлена активізацією електронної демократії, що є основною передумовою для формування сучасного інституту цифрового громадянства. Україна стикається з завданням поглибленої інтеграції цифрових інструментів у процеси формування публічної політики. Важливу роль у цьому відіграє мережеве врядування, що передбачає відмову від жорстких вертикалей управління на користь горизонтальних зв'язків. Саме цифрові мережі громадської участі стають платформою, на якій відбувається практичне втілення партисипативного управління. Це дозволяє перетворити односторонню комунікацію на дієвий механізм спільного творення рішень, що підвищує їхню легітимність та суспільну довіру.

Мета статті полягає у дослідженні ролі, специфіки та реальної ефективності функціонування цифрових мереж громадської участі як дієвого інструменту прийняття управлінських рішень в Україні, а також у визначенні стратегічних перспектив їхнього розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-прикладні засади цифрової участі є предметом розгалуженого наукового дискурсу. Роль електронної демократії як інструменту розширення спроможностей громадянського суспільства детально проаналізовано у працях О. Антонової та С. Шаталова [1]. Процеси трансформації осмислення е-демократії глибоко досліджено Е. Войновою [2]. Особливості надання публічних послуг у цифровій державі проаналізовано О. Євсюковою та М. Кисельовим [4]. Проблеми розвитку цифрового управління в українських містах висвітлено Р. Кіріним [5]. Парадигмальну трансформацію взаємодії електронного врядування та е-демократії досліджувала К. Ларіонова [6]. Конституційно-правові аспекти становлення концепції цифрового громадянства розкрито В. Марченком [7]. Ефективність партисипативного управління як моделі розвитку громад системно досліджував В. Семяновський [8]. Аналіз інструментів електронного урядування здійснено С. Яковлєвим [10]. Незважаючи на значний масив напрацювань, питання безпосереднього впливу цифрових мереж на якість прийняття управлінських рішень потребує подальшого вивчення.

Виклад основного матеріалу. Побудова людиноцентричної моделі управління неможлива без врахування запитів суспільства. Теоретичні підходи базуються на концепції мережевого врядування, згідно з якою публічні рішення спільно ухвалюються в процесі постійного узгодження інтересів державних та недержавних суб'єктів. Мережеві структури забезпечують децентралізацію, відкритість та інтерактивність [6]. Цифрове врядування слугує технологічною оболонкою комунікації, тоді як електронна демократія надає громадянам легітимні канали для висловлення позиції. Суб'єктом цих відносин є особа, що наділена цифровим громадянством, що передбачає відповідальне використання технологій для участі у житті держави [9]. Результатом такої співпраці стає партисипативне управління, за якого громадська участь є безперервним та інклюзивним процесом [8].

Процес розбудови цифрової демократії в Україні пройшов кілька концептуально відмінних етапів. На початковій стадії інформаційної присутності до 2014 року відбувалося переважно базове

одностороннє інформування через вебсайти органів влади, де участь громадян або не передбачалася, або була мінімізована. Наступний, інтерактивний етап, ознаменувався впровадженням систем електронних звернень. Справжній прорив відбувся із формуванням трансакційних платформ, які дозволяли безпосередньо впливати на порядок речей через електронні інструменти [2]. Сучасний етап розвитку характеризується безпрецедентною інтеграцією розрізнених сервісів у єдині цифрові екосистеми. Це дозволяє не лише надавати послуги, але й залучати мільйони громадян до управління публічними справами і давати змогу відчутти себе причетними до процесів ухвалення рішень [10]. Водночас сучасна цифрова демократія виходить за межі використання окремих електронних сервісів і набуває ознак цілісної моделі взаємодії між державою та суспільством. Інтеграція інструментів електронної участі, відкритих даних, цифрової ідентифікації та платформ громадського обговорення створює передумови для підвищення прозорості діяльності органів влади, зміцнення підзвітності державних інституцій та розвитку партисипативного врядування. Цифрові технології поступово трансформуються з допоміжного засобу комунікації в один із ключових механізмів формування та реалізації публічної політики [2; 10].

Сучасна архітектура цифрової участі в Україні спирається на низку стандартизованих інструментів, кожен з яких формує специфічний механізм впливу на рішення влади. Для структурування цих каналів наведено відповідну класифікацію.

Таблиця 1

Інструменти цифрової участі та вплив на прийняття управлінських рішень

Інструмент цифрової участі	Рівень впровадження	Основна управлінська функція	Ступінь впливу на управлінські рішення
Електронні петиції	Державний, місцевий	Артикуляція проблем, ініціювання порядку денного	Опосередкований
Громадський бюджет	Місцевий	Розподіл фінансових ресурсів територіальної громади	Прямий
Платформа «Взаємодія»	Державний	Електронні консультації та публічне обговорення	Консультативний
Застосунок «Дія»	Державний	Опитування, доступ до державних е-послуг	Консультативний
Відкриті дані	Державний, місцевий	Антикорупційний контроль, моніторинг ресурсів	Аналітичний (тиск на суб'єкти влади)

Електронні петиції залишаються одним із найбільш доступних інструментів цифрової демократії, що забезпечує громадянам можливість безпосередньо звертатися до органів державної влади та місцевого самоврядування з ініціативами щодо вирішення актуальних суспільних проблем. За умови збору необхідної кількості підписів петиції підлягають обов'язковому розгляду уповноваженими органами, що стимулює владу до публічної реакції та підвищує рівень її підзвітності перед суспільством [1]. Важливим механізмом залучення громадян до управління місцевими фінансами є громадський бюджет, який дозволяє мешканцям подавати власні проекти розвитку громад, брати участь в їх обговоренні та шляхом онлайн-голосування визначати, які з них отримають фінансування з місцевого бюджету. Такий підхід сприяє формуванню культури громадської участі, розвитку відповідальності за місцевий розвиток та зміцненню партнерства між громадянами і органами влади [8]. Платформа «Взаємодія» стала єдиним цифровим простором для проведення публічних консультацій, збору пропозицій від громадськості та організації взаємодії між державними органами, інститутами громадянського суспільства й окремими громадянами.

Водночас застосунок «Дія» суттєво трансформував модель взаємодії населення з державою, забезпечивши доступ до широкого спектра адміністративних послуг, цифрових документів, державних сервісів та окремих механізмів електронної демократії через єдину цифрову платформу [4]. Не менш важливе значення мають системи відкритих даних, які забезпечують вільний доступ до інформації про діяльність органів державної влади, використання бюджетних коштів, публічні закупівлі та інші сфери публічного управління. Це створює додаткові можливості для здійснення громадського контролю, проведення незалежних аналітичних досліджень, журналістських розслідувань та моніторингу ефективності діяльності державних інституцій. Водночас ключову роль у розробленні, апробації та поширенні таких цифрових інструментів відіграють організації громадянського суспільства. Саме неурядові організації часто виступають ініціаторами створення пілотних цифрових платформ, розробляють рекомендації щодо їх удосконалення, здійснюють

експертний супровід реформ у сфері електронного врядування та адвокатують закріплення успішних цифрових практик у законодавстві, сприяючи інституціоналізації сучасних механізмів участі громадян у процесах державного управління [10].

Масштабне використання мереж громадської участі генерує низку беззаперечних переваг. До них належать радикальне зниження часових бар'єрів для комунікації, залучення ширших верств населення до фахового обговорення, ліквідація географічної віддаленості та прискорення процесів прийняття управлінських рішень. Водночас процес супроводжується системними викликами. Ключовою соціальною проблемою залишається цифрова нерівність. За статистичними даними, рівень проникнення інтернету в Україні становить 82,4 % (31,5 млн користувачів), однак близько 3,5 % громадян досі не мають доступу до мережі [9]. Ситуація з цифровою грамотністю також потребує покращення: хоча 58 % дорослих українців володіють базовими навичками, понад 40 % мають рівень нижче базового, а 7,2 % не володіють ними взагалі [9]. Такі розриви у рівні доступу до інтернету та цифровій грамотності створюють суттєву перепону для репрезентативної участі, що особливо актуально для старших вікових груп та сільської місцевості [1].

В умовах воєнного стану критичної гостроти набувають проблеми кібербезпеки. Платформи участі регулярно стають мішенями для ворожих кібератак, спроб несанкціонованого доступу, маніпуляцій із даними та втручання в результати електронних голосувань, що створює ризики порушення цілісності цифрових демократичних процедур і підриває довіру громадян до них [5]. Водночас зберігається проблема репрезентативності електронної участі. Найактивнішими користувачами цифрових платформ є переважно представники молодого покоління, які мають вищий рівень цифрової грамотності, кращий доступ до сучасних технологій та більш активно використовують онлайн-сервіси. Натомість люди старшого віку, мешканці сільських територій, особи з обмеженим доступом до Інтернету або недостатніми цифровими навичками значно рідше долучаються до електронних консультацій. У результаті сформовані під час онлайн-обговорень пропозиції можуть відображати інтереси лише найбільш активної цифрової аудиторії, а не всього суспільства, що створює ризик викривлення суспільних пріоритетів і зниження легітимності ухвалених управлінських рішень. Зрештою, рівень довіри до цифрових інструментів прямо залежить від готовності представників влади реально враховувати результати електронного волевиявлення під час підготовки та ухвалення остаточних управлінських рішень, а також забезпечувати прозорість процесу розгляду громадських пропозицій [2].

Вектор розвитку цифрової участі нерозривно пов'язаний із процесами європейської інтеграції та плануванням повоєнного відновлення. Отримання статусу кандидата до ЄС вимагає від України імплементації європейських стандартів у сфері захисту даних (GDPR) та цифрової ідентифікації [7]. Особливе місце мережі громадської участі посядуть у процесі відбудови. Створення прозорих цифрових систем зокрема DREAM дозволяє громадськості безпосередньо брати участь у плануванні забудови своїх міст та контролювати використання коштів донорів. Партисипативне управління на цьому етапі виступатиме запорукою того, що інфраструктура відповідатиме реальним потребам територіальних громад [8].

Цікавим вектором розвитку цифрового громадянства є зародження концепту «віртуальної демократії», яка передбачає повний перехід публічних дебатів та погоджувальних процедур у віртуальний простір. Драйвером цих процесів виступає стрімке поширення технологій штучного інтелекту. Дослідження свідчать, що 42 % дорослих та 70 % підлітків в Україні активно використовують ШІ, а кожен другий дорослий приймав рішення на основі рекомендацій алгоритмів [3]. Це вказує на формування нової моделі, за якої ШІ стає аналітичним посередником між громадянином та владою.

Іншим показовим аспектом є трансформація партисипативного управління в кризових умовах. Під час воєнного стану цифрові мережі громадської участі змістили фокус із класичного бюджетування на вирішення гуманітарних проблем, підтримку внутрішньо переміщених осіб та ветеранів. Зокрема, створення спеціалізованих цифрових платформ для ветеранів на муніципальному рівні об'єднує ресурси держави, волонтерів та бізнесу. Це підтверджує, що мережеві інструменти сприяють швидкій самоорганізації громади для оперативного ухвалення рішень у надзвичайних ситуаціях.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що цифрові мережі громадської участі еволюціонували у повноцінний та високодієвий інструмент модернізації процесу прийняття управлінських рішень в Україні. Практична інтеграція сучасних концепцій цифрового врядування, електронної демократії та мережевого управління дозволяє докорінно трансформувати традиційні

формати взаємодії між державою та суспільством, забезпечуючи безпрецедентний рівень відкритості, прозорості, підзвітності органів влади та соціальної ефективності управлінських рішень. Цифрові платформи не лише спрощують комунікацію між громадянами та державою, а й створюють нові можливості для широкого залучення населення до формування, обговорення й реалізації публічної політики, сприяючи розвитку партисипативної демократії та зміцненню громадянського суспільства.

Водночас для повного розкриття демократичного потенціалу цих інструментів держава повинна подолати виклики, пов'язані з цифровою нерівністю, забезпеченням репрезентативності громадської участі, підвищенням рівня цифрової грамотності населення, а також із протидією кіберзагрозам і гарантуванням захисту персональних даних. Важливою умовою подальшого розвитку цифрової демократії є також інституціоналізація механізмів обов'язкового врахування результатів електронних консультацій у процесі ухвалення управлінських рішень, що сприятиме зміцненню довіри громадян до органів публічної влади. Перспективами подальших наукових розвідок є аналіз механізмів впровадження технологій штучного інтелекту в процеси обробки результатів публічних консультацій, дослідження ефективності цифрових платформ в умовах післявоєнної відбудови України, а також оцінка довгострокового впливу цифрової участі на сталий розвиток локальної демократії та підвищення якості публічного врядування.

Бібліографічний список:

1. Антонова О. В., Шаталов С. О. Електронна демократія та цифрова держава як інструменти громадянського суспільства в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2025. № 15. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-15-02-04>
2. Войнова Е. О. Електронна демократія: трансформація осмислення. *Політичне життя*. 2020. № 4. С. 21–29. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2020.4.3>
3. Грицюк М. Рівень цифрової грамотності в Україні та скільки українців використовує ШІ: дослідження. MMR. 2025. URL: <https://mmr.ua/news/digital/riven-czyfrovoyi-gramotnosti-v-ukrayini-ta-skilky-ukrayincziv-vykorystovuye-shi-doslidzhennya/>
4. Євсюкова О. В., Кисельов М. С. Механізми надання публічних послуг у цифровій державі. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2025. Т. 36 (75). № 1. С. 180–191. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.1/11>
5. Кірін Р. С. Проблеми розвитку права електронної демократії та електронного урядування міст в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 6. С. 161–166. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.24>
6. Ларіонова К. А. Електронна демократія та електронне урядування: парадигмальна трансформація. *Економічний простір*. 2021. № 195. С. 21–27. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.21-27>
7. Марченко В. В. Правова концепція «цифрового громадянства». *Збірник наукових праць ХНПУ "Право"*. 2025. Вип. 41. С. 45–52. DOI: <https://doi.org/10.34142/23121661.2025.41.07>
8. Семяновський В. М. Партисипативне управління як модель управління територіальними громадами. *Статистика України*. 2018. № 1. С. 47–51. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.1\(80\).2018.01.06](https://doi.org/10.31767/su.1(80).2018.01.06)
9. Цифрова грамотність населення України: звіт за результатами загальнонаціонального опитування / Міністерство цифрової трансформації України, Дія.Освіта. 2023. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf
10. Яковлев С. Ю. Інструменти електронного урядування в Україні: стан та перспективи розвитку. *Вісник Національного університету цивільного захисту України: Серія «Державне управління»*. 2023. № 2(19). С. 198–206. DOI: <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2023-2-23>

References:

1. Antonova, O.V. and Shatalov, S.O. (2025) Elektronna demokratiia ta tsyfrova derzhava yak instrumenty hromadianskoho suspilstva v Ukraini [E-democracy and digital state as instruments of civil society in Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsii*. Serii: Pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia, 15. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-15-02-04>
2. Voinova, E.O. (2020) Elektronna demokratiia: transformatsiia osmyslennia [E-democracy: Transformation of understanding]. *Politychne zhyttia*, 4, pp. 21–29. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2020.4.3>
3. Hrytsiuk, M. (2025) Riven tsyfrovoyi hramotnosti v Ukraini ta skilky ukraintziv vykorystovuiye ShI: doslidzhennia [The level of digital literacy in Ukraine and how many Ukrainians use AI: A study]. MMR. Available at: <https://mmr.ua/news/digital/riven-czyfrovoyi-gramotnosti-v-ukrayini-ta-skilky-ukrayincziv-vykorystovuye-shi-doslidzhennya/>
4. Yevsiukova, O.V. and Kyselov, M.S. (2025) Mekhanizmy nadannia publichnykh posluh u tsyfrovii derzhavi [Mechanisms for providing public services in a digital state]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho*, 36(75)(1), pp. 180–191. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.1/11>
5. Kirin, R.S. (2025) Problemy rozvytku prava elektronnoi demokratiï ta elektronnoho uriaduvannia mist v

Ukraini [Problems of the development of e-democracy and e-governance law in cities of Ukraine]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*, 6, pp. 161–166. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.24>

6. Larionova, K.A. (2021) Elektronna demokratiia ta elektronne uriaduvannia: paradyhmalna transformatsiia [E-democracy and e-government: Paradigmatic transformation]. *Ekonomichnyi prostir*, 195, pp. 21–27. <https://doi.org/10.30838/EP.195.21-27>

7. Marchenko, V.V. (2025) Pravova kontseptsiiia «tsyfrovoho hromadianstva» [Legal concept of "digital citizenship"]. *Zbirnyk naukovykh prats KhNPU "Pravo"*, 41, pp. 45–52. <https://doi.org/10.34142/23121661.2025.41.07>

8. Semianovskyi, V.M. (2018) Partysypatyvne upravlinnia yak model upravlinnia terytorialnymy hromadamy [Participatory governance as a model of territorial community management]. *Statystyka Ukrainy*, 1, pp. 47–51. [https://doi.org/10.31767/su.1\(80\).2018.01.06](https://doi.org/10.31767/su.1(80).2018.01.06)

9. Ministry of Digital Transformation of Ukraine, Diia.Osvita (2023) Tsyfrova hramotnist naselennia Ukrainy: zvit za rezultatamy zahalnonatsionalnoho opytuvannia [Digital literacy of the population of Ukraine: Report based on the results of a nationwide survey]. Available at: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf

10. Yakovliev, S.Yu. (2023) Instrumenty elektronnoho uriaduvannia v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku [E-governance tools in Ukraine: Current state and development prospects]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriia: Derzhavne upravlinnia*, 2(19), pp. 198–206. <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2023-2-23>

ВИМОГИ ДО АВТОРСЬКИХ ОРИГІНАЛІВ СТАТЕЙ

Редакційна колегія приймає до друку статті виключно за умови їх відповідності вимогам МОН України.

Стаття повинна містити в явному чи неявному вигляді такі елементи, як:

- постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- формулювання мети статті (постановка завдання);
- аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор;
- виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття;
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів;
- висновки до даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

До публікації в журналі приймаються наукові праці, які раніше не були опубліковані. За точність цитування та наведених у статтях наукових фактів, цифр, інших відомостей відповідають автори. Редколегія може не поділяти світоглядних переконань та концептуальних позицій авторів. У разі необхідності редакційна колегія може відправити статтю автору на доопрацювання. Редколегія залишає за собою право редагування текстів статей.

Статті, автори яких не мають наукового ступеня, супроводжуються **рецензією** доктора наук за фахом публікації або витягом із протоколу засідання кафедри про рекомендацію до друку.

Усі статті, які подаються до журналу, піддаються сліпому рецензуванню.

Публікація статей в межах черги надходження та зареєстрованого обсягу журналу є **безкоштовною**. В першу чергу розглядаються з метою публікації статті англійською мовою.

Орієнтовний обсяг статті, включаючи ілюстрації та таблиці – 16-20 тис. друкованих знаків разом із пробілами.

Вимоги для оформлення тексту: текст набирається в редакторі Microsoft Word for Windows; береги: верхній, нижній – 20 мм, правий – 10 мм, лівий – 30 мм; шрифт Times New Roman, кегель 12 пт, інтервал – 1; абзацний відступ – 10 мм. Вирівнювання тексту: по ширині (переноси слів не допускаються, між словами допускається тільки один пробіл, табуляцію не застосовувати).

Важливо звернути увагу на наступне: необхідно використовувати **кутові лапки** «Текст»; розрізняти символи **дефіс і тире** (тире відокремлюється з обох боків пропусками і довше дефіса); виставляти **нерозривні пробіли** між ініціалами та прізвищем, сторінкою і відповідним номером у посиланнях та списку використаних джерел, між датою і роком тощо (напр. В. С. Стуса; с. 22–28; 27 березня 2016 р.; м. Київ); по тексту **уніфікувати скорочення** (напр. зупинитися на одному з варіантів – 2014 р. або 2014 рік); розшифровувати **аббревіатури** при першому згадуванні і лише відтак вживати надалі; між словами залишати по одному пробілові (прибрати **зайві пробіли**).

Рисунки і таблиці оформляються згідно чинного держстандарту. Схеми, графіки, діаграми, формули і таблиці повинні бути складені безпосередньо в текстовому редакторі і розміщені строго в межах зазначених вище розмірів сторінки. Таблиці формуються в редакторі за допомогою пункту меню «Таблиця». Формат таблиць лише книжковий.

Рукопис статті подається в електронному вигляді, виконаний у текстовому процесорі MS Word for Windows (збережений у форматі doc або rtf), який надсилається на одну з електронних адрес: publicnetworksandcommunication@gmail.com або publicnetcommn@donnu.edu.ua із зазначенням латиницею прізвища автора/авторів (наприклад: Chaltseva).

Перелік літературних джерел розташовується або за алфавітом, або в порядку їх використання після тексту статті з підзаголовком **«Бібліографічний список:»** та оформлюється згідно з вимогами ДСТУ 8302:2015 і виконується мовою оригіналу. Бажано, за наявності, надавати DOI-адресу цитованого матеріалу. Джерела в переліку посилань **нумеруються вручну** (без використання функції меню Word «Формат – Список – Нумерований»). Посилання на літературу в тексті подаються за таким зразком: [5, с. 87], де 5 – порядковий номер джерела за списком літератури, 87 – сторінка. Посилання на декілька джерел одночасно подаються таким чином: [3, с. 5- 6] або [3, с. 145; 5, с. 25; 7, с. 348]. Якщо в Бібліографічному списку є хоча б одне видання кирилицею, після нього вміщується References – бібліографічний список у «латинізованому» вигляді: в ньому всі кириличні літери транслітеруються латиницею. Для автоматичної транслітерації кирилических джерел можна скористатися сайтом <https://slovyk.ua/translit.php> — для українських джерел.

Структура статті: УДК, ORCID-ідентифікатор автора, прізвище та ініціали автора, назва

статті, анотація та ключові слова українською мовою, текст статті, бібліографічний список, бібліографічний список (References) латиницею; прізвище та ініціали автора, назва статті, анотація та ключові слова англійською мовою. Обсяг кожної з анотацій – українською та англійською мовою – не менше 1800 знаків, враховуючи пробіли та не враховуючи ключові слова.

Реєстрацію в системі ORCID можна здійснити за адресою: <https://orcid.org/>

Зразок оформлення статті:

УДК

ORCID-ідентифікатор автора

Прізвище та ініціали автора, назва організації

НАЗВА СТАТТІ

Анотація (не менше 1800 знаків) та ключові слова українською мовою

Текст статті

Бібліографічний список:

References:

ПІБ, Назва статті, анотація (не менше 1800 знаків), та ключові слова англ. мовою

Приклад оформлення Бібліографічного списку:

1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с.
2. Оцінка спеціальними службами Данії актуальних загроз національній безпеці. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/otsinka-spetsialnymy-sluzhbam-y-daniyi-aktualnykh-zahroz> (дата звернення: 21.04.2024).
3. Медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни. Опитування ОПОРИ. ОПОРА. 01.06.2022. URL : https://www.oporaua.org/report/polit_ad/24068-mediaspozhyvannia-ukrayintsiv-v-umovakh-povnomasshtabnoyi-viini-opituvannia-opori (дата звернення: 21.03.2024).
4. Рибій О.В. Процеси трансформації політичних інститутів: етапи та рушії : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.01. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2011. 15 с.
5. Корупційні ризики. НАЗК. 2023. URL: https://antycorportal.nazk.gov.ua/risks/catalog/?search=&organ_owner_id=152&fl=1&page=8 (дата звернення: 20.04.2024).
6. Безуглий П. Г. Чинники та наслідки міграційного руху в Україні. *Політичне життя*. Вінниця, 2018. № 3. С. 4-9. DOI: 10.31558/2519-2949.2018.3.1.
7. Люстрація в Україні як засіб легітимації нового політичного режиму / Бондаренко С. В., Зайченко І. А., Нагорняк Т. Л. [та ін.]. *Політичне життя*. Вінниця, 2018. № 2. С. 14-18. DOI: 10.31558/2519-2949.2018.2.2.
8. Польовий М. А. Політичні процеси: теорія та практика моделювання : монографія. Одеса: Фенікс, 2011. 288 с.
9. Потенціал взаємодії Уряду і суспільства потрібно використати для модернізації країни : Інтерв'ю Голови Держінформнауки Володимира Семиноженка. *Міжнародний діловий журнал Image.ua*. 2012. № 3. URL: http://crimea-portal.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=245664253&cat_id=244276512 (дата звернення: 06.01.2018).
10. Sassen S. Borders, Walls, and Crumbling Sovereignty. *Political Theory*. 2012. № 40 (1). P. 116–122. URL: <http://www.saskiasassen.com/PDFs/publications/Borders-Walls-and-Crumbling-Sovereignty.pdf> (дата звернення: 11.08.2018).
11. Scammell M. Political marketing: Lessons for political science. *Political studies*. 1999. № 47 (4).

P. 718–739.

12. Zhang L. City branding and Olympic effect: A case study of Beijin. *Cities*. 2009. Vol. 26. No. 5. P. 245–254.

Приклад оформлення розділу References для поданого вище бібліографічного списку:

1. Andriyash V. (2013) Derzhavna etnopolityka Ukrainy v umovakh hlobalizatsiyi (State ethnopolitics of Ukraine in the conditions of globalization). Mykolayiv : Vyd-vo CHDU im. Petra Mohyly, 328 p.

2. Otsinka spetsialnykh sluzhbyam Danii aktualnykh zahroz natsionalnii bezpetsi (Danish Special Services' assessment on current threats to national security). National Institute for Strategic Studies. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/otsinka-spetsialnykh-sluzhbyam-daniyi-aktualnykh-zahroz> (date of access: 21.04.2024)

3. Mediaspozhyvannya ukraintsev v umovakh povnomasshtabnoyi viyny. Opytuvannya OPORI (Media consumption of Ukrainians in conditions of full-scale war. OPORA survey). OPORA. 01.06.2022. URL : https://www.oporaua.org/report/polit_ad/24068-mediaspozhyvannia-ukraintsev-v-umovakh-povnomasshtabnoyi-viini-opituvannia-opori (Access date: 21.03.2024).

4. Rybii O.V. (2011) Protsesi transformatsii politychnykh instytutiv: etapy ta rushii : avtoref. dys. ... kand. polit. nauk : 23.00.01 (Processes of transformation of political institutions: stages and drivers: abstract of the thesis ... Ph.D. on Political Sciences). Kyiv : IPiEND im. I. F. Kurasa, 15 s.

5. Koruptsiini ryzyky (Corruption risks). NAZK (NACP). 2023. URL: https://antycorportal.nazk.gov.ua/risks/catalog/?search=&organ_owner_id=152&fl=1&page=8 (Access date: 20.04.2024).

6. Bezuglyi P. G. Chynnyky ta naslidky` migratsijnogo ruxu v Ukraini (Factors and effects of migrations in Ukraine). *Politychne zhyttia (Political life)*. Vinnytsya, 2018. # 3. S. 4-9. DOI: 10.31558/2519-2949.2018.3.1.

7. Lyustratsiya v Ukraini yak zasib legitymaciyi novogo politychnogo rezhymu (Lustration in Ukraine as the mean of new political order legitimation) / Bondarenko S. V., Zajchenko I. A., Nagornyak T. L. [ta in.]. *Politychne zhyttia (Political life)*. Vinnytsya, 2018. # 2. P. 14-18. DOI: 10.31558/2519-2949.2018.2.2

8. Polovyi M. A. Politychni procesy: teoriya ta prakty`ka modelyuvannya (Political processes: theory and practice) : monograph. Odesa: Feniks, 2011. 288 p.

9. Potencial vzayemodiyi Uryadu i suspilstva potribno vykorystaty dlya modernizaciyi krayiny : Interv`yu Golovy Derzhinformnauky Volody`my`ra Semy`nozhenka (Government-society interaction potential should be used to modernize country: Interview of the Head of the State Agency of Science). *Mizhnarodnyj dilovyj zhurnal Image.ua*. 2012. № 3. URL: http://crimea-portal.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=245664253&cat_id=244276512 (Access date: 06.01.2018).

10. Sassen S. Borders, Walls, and Crumbling Sovereignty. *Political Theory*. 2012. № 40 (1). P. 116–122. URL: <http://www.saskiasassen.com/PDFs/publications/Borders-Walls-and-Crumbling-Sovereignty.pdf> (Access date: 11.08.2018).

11. Scammell M. Political marketing: Lessons for political science. *Political studies*. 1999. № 47 (4). P. 718–739.

12. Zhang L. City branding and Olympic effect: A case study of Beijin. *Cities*. 2009. Vol. 26. No. 5. P. 245–254.

Стаття обов'язково супроводжується **авторською довідкою** із зазначенням прізвища, імені, по-батькові (повністю); ORCID-ідентифікатора, наукового ступеня, вченого звання, посади, місця роботи, а також робочої, домашньої адреси і телефонів, адреси електронної пошти; назви статті.

Рукописи статей та диски авторам не повертаються.

Тел. для довідок: (099) 35-95-943

E-mail: publicnetworksandcommunication@gmail.com

publicnetcommn@donnu.edu.ua

Науковий журнал
PUBLIC NETWORKS AND COMMUNICATIONS

Виходить два рази на рік
№ 1, 2026 р.

Ідентифікатор медіа R30-02568 від 18.01.2024

Адреса редакції:

21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21, к.418.
Тел.: гол. ред.: (050) 19-01-174;
відп.секр.: (099) 35-95-943;
e-mail: publicnetworksandcommunication@gmail.com
publicnetcommn@donnu.edu.ua

Адреса видавця:

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21
тел.: +380 432 50 89 37
e-mail: res.pro-rector@donnu.edu.ua

Дизайн обкладинки: Н. О. Стеблина
Переддрукарська підготовка видання: М. В. Дубель
Технічний редактор: М. В. Дубель

Підписано до друку 31.08.2026. Формат 60х84/8. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 2,5. Обл. видавн. арк. 2,9
